

Um
1092

2

DE CVRA QVA RES PVBLICA
PROSEQVI DEBEAT REM
OBSTETRICIAM

COMMENTATIONIS MEDICAE

SECT. II.

SVBSIDIA COMPLECTENS AD REM OBSTETRI-
CIAM EMENDANDAM EFFICACISSIMA

A V C T O R E

CHRISTIANO AVGVSTO LANGGVTH

PHILOSOPH. ET MEDICIN. DOCT. PROFESS. PVBL. EXTR.

ET SOCIET. OECON. ELECT. SAX. SODAL.

HONORAR.

WITTEBERGAE

TYPIS DÜRRII C1313CCLXXXVIII.

DE CURA QVA RES PVBLICA
PROSEQVI DEBEAT REM
OBSTETRICIAM

COMMENTATIONIS MEDICAE

LECT. VI

SVBSIDIA COMPLECTENS AD REM OBSTETRI-
CIAM EMENDANDAM EFFICACISSIMA

A V C T O R E

CHRISTIANO AVGVSTO LANGGVTH

PHILOSOPH. ET MEDICIN. DOCT. PROFESS. PVBL. EXTR.

ET SOCIET. REGIÆ. ELECT. SAX. SOCIET.

HONORAR.

WITTEBERGAE

MDCCCLXXXIII

PERILLVSTRI

GENEROSISSIMO ATQVE EXCELLEN-

TISSIMO DOMINO

FRIDERICO GOTTLOB

A BERLEPSCH

DYNASTAE IN HENNINGSLEBEN, LEISLAV CET.

SERENISSIMO PRINCIPI ELECTORI SAXONIAE

A CONSILII SECRETIORIBVS

PATRONO INDVLGENTISSIMO.

PERILLVSTRI
AC
GENEROSISSIMO DOMINO
DOMINO
CHRISTOPHORO GOTTLOB
A BVRGSDORF
SVMMI SENATVS SACRI DRESDENSIS PRAESIDI
ET CVBICVLARIO PRIMI ORDINIS
ELECTOR. SAXON.

PATRONO INDVLGENTISSIMO.

V I R I

PERILLVSTRES GENEROSISSIMI
EXCELLENTISSIMI
PATRONI INDVLGENTISSIMI

Laederem profecto, quam VOBIS debeo, MAECENATES OPTIMI, pietatem atque obseruantiam, si ego solus ex tanta clientum multitudine, qui non tam VOBIS, quam litteris ipsis, et patriae vniuersae laeti gratulantur incrementa dignitatis et honores splendidissimos, a Patre patriae in VOS collatos, si, inquam, in tanta omnium ordinum congratulatione tacerem, nec hac opportunitate inuitatus animum declararem, meritorum VESTRORVM magnitudine commotum, VOBISQUE deditissimum.

Ac TV quidem, VIR PERILLVSTRIS et EXCELLENTISSIME, quem adhuc quidem litterae omnes fautorem ha-

N I R I

habuere summum, ii vero, qui litteras tradant et docent, et iudicem studiorum suorum intelligentissimum, et indulgentissimum experti sunt fortunarum suarum arbitrum, suscepto nouo munere, tantum abest, ut ereptus videare litteris, ut nunc sub TVA tutela, multo felicius acquiescant, earumque cultores spem concipiant maiorem.

De TE vero, VIR PERILLVSTRIS ac GENEROSIS-SIME, cui religionis ac litterarum per has terras curam commendauit nuper Pater Patriae Serenissimus, eo magis optime sperant omnes, quo magis constat, quanto amore prosequaris litteras omnes, et eos, quos Patriae aliquando profuturos esse putas.

Permittatis igitur quaeso, INDVLGENTISSIMI DOMINI, ut sub auspicijs nouorum munerum, a VOBIS susceptorum, ego quoque significem, quantopere VOS colam ac venerer, meque in patrocinium et clientelam VESTRAM suscipite. Quod autem hunc libellum tenuem quidem illum, sed de re grauiissima scriptum, ad VOS mittere ausus sum, in eo et in VOS, et in patriam pie facere mihi videor. Ad quem enim tot matres miserae, quarum salus tum, cum patriae maxime profunt, obnoxia est imperitis obstetricibus; ad quem tot ciues noui, in ipso aditu ad vitam vehementer periclitantes, gemitus, querelas, obsecrationes denique suas potissimum conuertant, quam ad VOS, quos et velle succurrere et posse bene sciunt. Addite igitur reliquis VESTRIS in Rempublicam et litteras meritis

meritis longe maximis hunc veluti cumulum, ut emendanda re
obstetricia, saluti ac vitae tot civium, academiaram existima-
tioni et flori, artibus denique ipsis liberaliter consulatis.

Ceterum Deum Optimum Maximum suppliciter veneror, ut
vos religioni ac patriae quam diutissime conseruet.

ILLVSTRIVM NOMINVM VESTROIVM

Wittebergae

Id Id CCLXXXVIII

additissimus Cuius

CHRISTIANVS AVGVSTVS LANGGVTH

SYNOPSIS.

DE CVRA, QVA RES PVBLICA PROSEQVI DEBEAT
REM OBSTETRICIAM.

Actio altera: Subsidia proponens ad Rem Obstetriciam efficacissima. pag. 1.

Subsectio prima: de modo, quo sufficiens hominum copia ad studium et exercitium artis obstetriciae colendum excitari atque allici possit. Obtinetur eiusmodi hominum copia sufficiens, quibus cordi est artem illam rite colere et dextere exercere, si

- 1) conducuntur tot munera obstetricia fixis salariis aliisque emolumentis dotata, quorū ambitus terrarum nostrarum et civium multitudo postulare videtur, pag. 4.
- 2) prudentia semper habetur delectus istorum hominum, qui ad Institutionem in arte obstetricia admitti cupiunt, et eiusmodi munera ambiunt, pag. 9.

Subsectio secunda, de iis rebus, quae ad studium artis obstetriciae promovendum aliquod conferunt:

1) adfit igitur bene constituta domus, in quam recipiantur gravidae atque parturientes et praecipua tradantur artis obstetriciae: quae vero eam ob causam

- A) ut bene sita — pag. 10.
- B) satis munita et ab incendiolorum periculis tuta — pag. 11.
- C) satis ampla ac rite disposita sit, necesse est — pag. 12.

2) huic domo praepositus sit Vir

- A) et artis scientiae peritissimus — pag. 14.
- B) et in exercitio ipso dextrerrimus — pag. 14.
- C) et ita locatus iam munere suo, ut omne tempus omnemque operam soli impendere queat Instituto isti — pag. 15.

3) Norma docendi adhibeatur apta, quae sit

- A) clara et omnibus numeris absoluta — pag. 17.
- B) discerentium rationibus accommodata — pag. 19.
- C) minus sumtuosa — pag. 23.

4) Mulieres semper habeat gravidas Instituto, quae partum suum edere in ipso cupiant:

- A) Hinc pateat Institutum non solum puellis ex illicito amore gravidis, sed etiam aliis — pag. 24.
- B) Nemo cogatur in Instituto partum edere — pag. 25.
- C) Res Instituti tanta cura gerantur, ut omnibus placeat — pag. 26.
- D) Puellis gravidis praematurus ad Institutum accessus interdicitur — pag. 29.
- E) Omnes morbo aliquo contagioso infectae ab Instituto arceantur — pag. 29.
- F) Quotannis accurata Instituti historia edatur — p. 29.
- G) Instituto liceat primis annis cum deficiant gravidae, alias morbis afflictas mulieres recipere, pag. 29.

H) Proles matrum vel in Instituto defunctorum, vel cet. in Instituto educantur. p. 30.

I) Nulla in Instituto defuncta mulier seceur in theatro anatomico, p. 30.

5) Res Instituti optime gerantur et disponantur, Hinc

- A) Personae in eo viventes victum potumque habeant bonum et sufficientem, p. 30.
- B) Apto et commodo instructum sit suppellestile Institutum, pag. 34.
- C) Apparatus sufficiens Medicaminum et Instrumentorum chirurgicorum propter p. 35.

D) Sufficiens hominum sit numerus ad res Instituti rite peragendas, p. 36.

E) Negotia quotidiana certo quodam ordine perficiantur — p. 39.

F) Inspectio fida atque solers et subordinatio accurata sit, p. 40.

Subsectio tertia. De comparatione Apparatus Instrumentorum Obstetricibus et Chirurgis obstetricantibus necessarii — p. 42.

Subsectio quarta. De Norma obstetricia — p. 44.

DE CVRA, QVA RES PVBLICA PROSEQVI
DEBEAT REM OBSTETRICIAM.

*Seç. II. Subsidia proponens ad rem obstetriciam emendandam
efficacissima.*

Differens nuper de Cura, qua Respublica prosequi debeat Rem
Obstetriciam in prolusione, qua ad Orationem auspicalem Pro-
fessionis Medicinae Extraordinariae publice recitandam inui-
tabam, NECESSITATEM REI OBSTETRICIAE EMENDANDAE ex
tristissima ipsius, quam et apud nos, et apud exteros per plura deinceps
secula habuit, et quae adhuc dum maxima ex parte obtinet, conditione ac
forma ita, si quid video, demonstravi, vt neminem amplius fore, qui

A

istam

istam in dubium vocet, iure meritoque confidere possim. Quibus peractis a nobis remotum esse arbitramur, quod hactenus forte obfuit, rei rei obstetriciae emendandae obstaculum, **IGNORANTIAM PVTO ISTIVS MALI**, in qua plerumque versantur ii, quibus potissimum data est vis atque potestas, eiusmodi calamitates a ciuitatibus depellendi, Proceres nempererumque publicarum Principes. Mittamus igitur hoc in praesenti argumentum, et ad **ALTERVM** potius properemus tollendum impedimentum, quo adhuc retardari dicitur Rei Obstetriciae Emendatio, **IGNORANTIAM NIMIRVM REMEDIORVM**, quibus hoc vulnus sanari possit, **PRAESIDIA EXPOSITVRI, AD REM OBSTETRICIAM EMENDANDAM EFFICACISSIMA**. Ita enim vanam in posterum fore atque irritam speramus excusationem eorum, qui sese quidem paratissimos esse ad rei Obstetriciae Emendationem promouendam gloriantur, ignorare vero prorsus, quibus isti succurri possit malo remedia. Facillimum enim esse, aiunt, notare quaedam, quae institutis nonnullis publicis atque politicis adhaereant vitia, eaque publice reprehendere; inuenire vero, quomodo leuanda sint illa mala et commode tollenda, taliaque proferre consilia, quae vbique possint locum habere ac perfici, id esse arduum sane et praemio dignum opus.

Vtinam mihi contigisset, vt ex copia consiliorum a doctis artisque peritis viris iam ante me ad Emendationem Rei Obstetriciae efficiendam prolatorum, quae partim inertia adhuc tenebrisque suppressa iacent, partim in vsum passim vocata sunt, optima seligerem quaeque, et applicatu facillima tantummodo commendarem; vtinam mutationes, quas in iis faciendas putavi, et additamenta a me ipsis adiecta ita essent comparata, vt digna viderentur, quae et a medicis theoreticis plausu acciperentur, et a practicis ad vsum transferrentur. Sic quidem huius laboris in communem

munem utilitatem vnice suscepti fructus me percepisse putarem longe iucundissimos.^{a)}

Res Obstetricia, si eam, quam optamus ipsi, et qua nostris aequè probare se possit ciuibus, ac placere exteris, obtinere debeat formam, est mea saltem opinione instituenda fere ratione, quae sequitur.

I. Sufficiens, Copia hominum procuretur, qui liberali studio artem colant et dextere exercere discant, e quibus in posterum eligantur ii, qui muneribus obstetriciis fungi debeant.

II. In qualibet prouincia publicum condatur Institutum, in quo comoda satis parata sit facultas iis, qui in posterum artem exercere cupiant obstetriciam, rite dicendi omnia, quaecunque demum ad artis cognitionem et exercitium scitu digna cognituque necessaria habeantur.

III. Ex aerario publico emanant Instrumenta et reliqua ad obstetricandum necessaria supellex, gratis distribuantur inter viros et foeminas obstetricantes, ipsisque relicta maneant tanquam perpetuum inuentarium cuiuslibet vrbis, pagiue vbi artem obstetriciam exercuerint.

IV. Norma praescribatur certa et satis definita, eaque Principis auctoritate confirmata, ad quam omnis geratur et administretur Res Obstetricia.

A 2

Sub-

^{a)} Quam hic publice proponimus de Re Obstetricia emendanda Adumbrationem, eandem ao. 1786. iam illud Curiae Electoratus nostri supremæ delineatam dedimus idiomate germanico expressam, et nostro circulo nostraeque vrbi aptam. In omnibus igitur haecce priori prorsus similis est, modo in eo differt,

Subsectio Prima.

De modo, quo sufficiens hominum copia ad studium et exercitium artis obstetriciae colendum excitari atque allici possit.

Quamdiu hominum adhuc destituimur multitudine, qui artem obstetriciam addiscere cupiant, et exercere valeant; tamdiu fractus erit aemulationis stimulus apud viros et foeminas obstetricantes, omnis cupiditas extincta quasi erit atque deleta sese ipsos inuicem superandi dextertate atque solertia in artis studio et exercitio adhibenda; tamdiu voluntas et potestas nostra imperitos cum peritoribus commutandi arctissimis circumscripta manebit limitibus; tamdiu plures regiones carebunt obstetricibus arte peritis riteque exercitatis. Si igitur obtinere voluerimus copiam hominum studium artis obstetriciae amantium et artis peritorum

- 1) condenda sunt tot munera obstetricia fixis salariis aliisque emolumentis dotata, quot ambitus terrarum nostrarum et civium multitudo postulare videtur. ^{b)}

In qualibet igitur vrbe. vico. pagoue, nullo excepto, vna saltem bene instituta et explorata Obstetrix constituatur; — In omnibus vero vr-bibus minoribus pariter ac maioribus vnus saltem in arte chirurgica et obstetricia versatus Chirurgus ^{c)}; ne parturientes locis habitantes ab oppidis
maio-

fert, vt quae ad exteros nil attingant, reiecerim, et quae litterariam notitiam concernunt, subiunxerim.

- ^{b)} Quemadmodum in terris Moguntinis factum, et Edicto d. 15 Febr. 1785. promulgato constitutum fuit. vid. Goeking. Diar. de rebus in Germania gestis Ann. II. 1785. Partic. XI. p. 440.

- ^{c)} Vti in terris Russicis; videatur Samoilowitz Memoires sur la peste — et Austruicis secundum Edict. Vindobonae d. 29 April. 1785 euulgatum. vid. Scherf Archiv. Vol. IV. p. 142 et 160.

maioribus nimis remotis, cum partus praeternaturalis vel naturali difficili-
lior saltem atque operosior incidat, omni prorsus deslituantur auxiliatrice
manu et vitae periculum incurrant praesentissimum.

Praemia vero et emolumenta hisce hominibus concedenda videntur
fere haec esse:

A) Quilibet Chirurgus et quaevis Obstetrix fixum quoddam annuum
accipiat, quod vero respectu obstetricum aequale sit vbique necesse est:
In urbibus enim minoribus, vicis, pagisue puerperia non solum per se
rariora, sed etiam ita plerumque comparata esse solent, vt inde parum
lucri atque emolumenti enascatur obstetricantibus. Eo enim ipsarum
conditio eatenus saltem emendaretur, ne vnde viuant, anxie quaerere de-
berent. Cum enim quae ad vitam transigendam necessaria sunt manu
sibi comparare, adeoque studium artis obstetriciae continuatum plane ne-
gligere atque seponere coguntur, facile manus ipsarum per se iamiam
parum agiles et ad acrioris sensus aciem obtusae duris et rusticanis labo-
ribus quotidie peragendis occalescunt prorsus et ad illud negotium ineptae
fiunt. Proposito praemio maior etiam in ipsis accendetur cupiditas rite
discendi artem, et plus temporis conceditur, quo omnia, quae institu-
tione perceperunt, repetere, in memoriam reuocare, et iteratis meditatio-
nibus artem ipsam in dies magis magisque excolere queant. Opus tamen
non est, tam largo lautoque, quod omnibus horum hominum sufficiat
necessitatibus, modo tale sit, quod respondeat eorum votis, vitaeque ra-
tioni conueniat, adeoque ipsis bonum videatur optabile, quo alliciantur
ad munera grauissima illa, et tot tantisque stipata molestiis lubenter susci-
pienda. Sufficeret igitur, si Chirurgo obstetricanti Viginti et cuilibet Ob-
stetrici Decem Imperiales tanquam annum stipendium proponerentur.
„Etenim sine his noua liberalitate constitutis praemiis vix reperiri pot-
erunt,

„erunt, qui munera illa, iam propter institutionis cursum emetiendum
„aliaque insuper imposita officia longe molestiora, quam olim erant, am-
„bire cupiant.“ —

B) Praeter illud fixum quotannis praebendum stipendium varia alia
ipsis concedenda sunt beneficia, emolumenta atque privilegia: nimirum

α) Obstetricibus v. c. remissio vestigalium quorundam; — Definita
quaedam lignorum copia; — Ius, quo senectute confectae vel morbis
inhabiles factae ad munus, quod gerunt, rite administrandum, prae aliis
in Ptochodochia publica recipiantur, vel ubi haec deficient, ex aerario
pauperum alantur atque sustententur; — Ius eos, qui mercedem pro of-
ficiis inter puerperium praestitis, ipsis destinatum, vel recusant, vel nimis
diu debent, accusandi, eamque vi iudiciali exigendi. Quod vero ius lo-
cum habere nequit, nisi antea rite definita fuerit mercedis summa, et lex
constituta, ad quam omnia exigere queant. Videtur autem nobis haec
ita fere definienda, ut Mercenarius ipsis Sex-Manso integrae Hubae duo-
decim grossos — Cuius s. Oppidanus inferioris classis Vnum Imperialem
et octo grossos — Cuius altioris classis Nummum aureum, Ducatum di-
ctum — Nobilis denique Ludouicum aureum, pendere teneatur.

Pro his autem emolumentis sequentia ipsis imponantur officia: Pri-
mis octo puerperii diebus bis quotidie puerperas visitent, Altera vero se-
ptimana quotidie semel — ubi Medicus nullus praesto est, Chirurgo pro-
ximo nuntiari iubeant puerperium peractum, eumque certiore faciant,
vtrum beneualeat puerpera, nec ne? — Simulac senserint, puerperium
instare praeternaturale, vel ob situm infantis peruersum, vel ob alias cau-
sas, extemplo; h. e. non expectato consensu vel votis puerperae eiusque
mariti alienum sibi expetant auxilium; — cum puerpera inter parien-
dum defungitur, vel foetus cum partibus et membris superfluis, mancis,
mutila.

mutilatis, praeternaturaliter clausis aut monstrosis in lucem prodit, statim nuntiet Chirurgus in proxima vrbe constituto, eumque in auxilium vocet — in nuptiis et baptismorum epulis Honorarium Chirurgus destinatum colligat, ipsique tradat — pauperibus et plane egenis gratis opem ferat. — Ut sumptibus quantum fieri possit parcatur, Chirurgi isti per pueros aduocandi sunt: Cuius autem pago antea indicandum foret, quemnam potissimum Chirurgum necessitate urgente adire debeat.

β) Chirurgis obstetricantibus urbium, praeter illud fixum annuum stipendium tanquam praemia laborum proponantur haec: — Reditus quidam e causis forensibus — Sportulae ex nuptiis et baptismorum epulis solennibus: (v. c. in eiusmodi epulis rusticanis quilibet conuiuia duos — ciues in oppidis inferioris classis quatuor — et altioris conditionis sex vel octo grossos soluant —) Honorarium pro partu quouis ipsorum arte atque opera in lucem edito; (hoc vero ita fere esset definiendum, vt mercatores aliuue dignitatis, quodam gradu distincti personae ipsi soluerentur pro tali opera matre salua et infante elapsis quatuordecim diebus post puerperium adhuc superstite, Quinque Imperiales, matre vero vel infante mortuo, Vnum Ducatum tantum; Nobiles sub iisdem conditionibus Decem Imperiales; Aerarium Instituti autem quoties in egenis eiusmodi partum perfecerit saluis vtrisque Duos Imperiales, alterutro vero tantum superstite, Vnum;) Nec minus ipsis concedendum esset Ius tonsillarum habendarum, hac vero lege, vt haec solummodo a chirurgis tironibus atque discipulis administrarentur, ne ipse istis negotiis distractus Magister, negligeret negotium longe grauius.

Officia vero ipsis imposta haec circiter essent: — Gratis auxilium praestare profus egenis deberent, non solum in puerperis subeundis, sed etiam in aliis morbis chirurgicis medendis — Puerperas omnes in locis, qui

qui Medico carent, quotidie inuisere, vt consulant vel ipsis, vel quibus fortasse recens natus laboret vitiis, mature medeantur — Nutrices conducendas inquirere, explorare, et morbo infectas contagioso repellere; sanas vero testimonio instruere in quo puerperii transacti tempus notatum legatur — Obstetricibus inuigilare, negligentiores vero Physicis indicare — Cadauera inspicere ne quis prius quam signa putredinis in eo obseruata fuerint, vel clam et violenta vi peremptus, humetur^{d)} — puerperas inter pariendum haud excluso foetu defunctas, vel ex laesionibus ab ostetrice duriter et imprudenter agente inflictis mortuas extemplo fecare — indices annuos natorum, denatorum et nuptiis initis coniunctorum ad normam schematis in Pylii promptuario praescripti et Vol. I. pag. 731. annexi conficere, eosque Physicis iusto tradere tempore — in apparenter mortuis omnia adhibere quaecunque valeant ad fuscitandos ipsos remedia — iis, qui morbis corripuntur violentis, subitaneis vitaeque periculo plenis, v. c. haemorrhagiis, apoplexiis, animi deliquiis, conuulsionibus, suffocationibus, vel veneno ingesto afflictis praesto esse, ipsisque donec medicus in auxilium veniat, opem ferre^{e)} — Exactum habere diarium aegrotantium curae ipsorum commissorum, in quo consignata reperiantur nomina aegrotorum, aetas, morbi indoles atque duratio, medicamenta adhibita, exitus tandem morbi, quod Physicus necesse est

d) ad exemplar Edicti Caesareo — Regii Vindobonae d. 21 Febr. 1784 promulgati de Inspectione cadaverum praecipientis. vid. Pylii Promptuar. Vol. I. Scid. II. p. 312.

e) Quapropter ipsis quoque concedendum erit, nonnulla interna in Pharmacopoeis domesticis asseruare medicamenta. v. c. Tart. emet. — Salia media — Liq. anod. mineral. Hofm. — Liq. corn. ceru. Succ. — Spirit. Vitriol. — Pulu. Jalapp. — Cort. peruu. — vid. Scherf. V. 277.

cessitate ita ferente inspicere possit — in sectionibus forensibus medico Physico assistere — In vniuersum de omnibus rebus, quae alicuius momenti sint, et in circulo ipsorum accidunt, vt morbis contagiosis, variolis, morbillis, dysenteriis, febribus epidemice grassantibus etc. mature ad Physicum referre, eiusque expectare iudicia atque consilia sequi.

Quodsi vero optamus, vt munera illa obstetricia subsequenter temporibus semper ab hominibus administrantur artis peritis atque expertis, opus est

2) vt prudens semper habeatur delectus et strenua instituat exploratio hominum, qui eiusmodi munera ambiunt, et ad institutionem in arte obstetricia admitti cupiunt:

Primo igitur Physicis committendum negotium, mulieres conquirendi dotibus illis instructas, quas vt habeant obstetrices Norma obstetricia Wetzlarientis pag. 39. §. 41. postulat. — Sint nimirum piae, modestae, pacis amantes, bonae famae, docilis ingenii, memoria facili, atque ingenio praeditae, religiosae, laboriosae, solertes, sobriae, castae, taciturnae, animo leui, tranquillo, atque mansueto, corpore sano, viribusque pollentes, sensibus illaesis, manibus non nimis crassae atque osuosaes, sed potius flexiles, volubiles et molles, quae ipsae foetus vtero gesserunt, aluerunt et educarunt et ad labores obstetricios suscipiendos propensae sint, vltraque se offerant. Et tales tantum foeminas mittere debent Physici ad Institutum. Hinc vero etiam non nisi Physicis ius tribuendum est Obstetrices eligendi et commendandi, nec non definiendi vrbes pagosue, in quibus, quam primum fieri possit, obstetrices bene institutae sint constituendae, cum omnibus simul meliores dari nequeant.

Deinde obstetrices omnes explorentur atque examinentur sine vlllo partium studio et praesentibus vno pluribusue Affectoribus Facultatis me-

dicae, earumque dexteritas atque scientia testimonio ornetur sigillo facultatis confirmato.

Tum vero Chirurghi obstetricantes in urbibus minoribus et pagis constituendi, speciminis loco habeant publice in Theatro anatomico, duas praelectiones atque demonstrationes Anatomicas, duas Chirurgicas et duas ex arte obstetricia petitas, quibus artis peritiam doctrinaeque copiam proferant in lucem, eiusque audientibus fidem faciant.

Subsectio Secunda.

De iis rebus, quae ad studium artis obstetriciae promouendum aliquid conferunt.

Nunc igitur verba faciamus de institutis erudiendorum in arte obstetricia tironum gratia condendis. Quae si ita comparata esse debent, vt omnium, qui harum rerum cognitionem habeant, ferant applausum votisque respondeant, curandum est.

- 1) vt domus adsit bene constituta, in quam et recipiantur grauidae atque parturientes, et praecepta tradantur artis obstetriciae;
- 2) huic praepositus sit Vir et artis scientiae peritissimus et in exercitio ipso dexterrimus, qui Professoris et Directoris Instituti munere fungatur;
- 3) Norma docendi adhibeatur apta;
- 4) Grauidae ne vnquam deficient;
- 5) Omnia ordine procedant in Instituto, nec non hominum in illo viuentium vel munere aliquo fungentium exquisitissima habeantur cura.

I. De Domo parturientium s. Obstetricia.

Eiusmodi domus praecipuae dotes hae circiter sunt,

A, vt bene sita —

B, fa-

B, satis munita et ab incendiolorum periculis tuta

C, satis ampla ac rite disposita sit.

A. Situm igitur, quod attinet, curandum est

a) vt in regione exstruatur salubri, quae coeli plagam habeat serenam atque liberam: Hinc nec in locos obscuros, altis muris vel vallibus munimentisque urbium clausos abdatur — nec solo aedificetur humido — nec alia inter domicilia collocetur in plateis angustis, vbi aer Nosocomii variis inquinatus halitibus, et grauidarum, parturientium, ibidemque decumbentium aegrotorum pestiferis exhalationibus grauis atque onustus, nec ventorum dissipari flatu, nec alia renouari ratione possit.

b) Nec condatur domus ista locis tumultuosis et scolorum hominum curiositati expositis, ne forte grauidae atque parturientes rebus percellantur terrorem incutientibus vehementem et subitanum. Quapropter etiam insuper aditus totius domus, vt militum stationariorum custodiae traderetur, suaderem.

c) Cubicula puerperarum, quantum fieri licet, omnia orientem spectent solem, h. e. purissimam coeli amoenissimamque regionem, saltem ne meridiem versus sita sint, caueatur, nec humo proxime incumbant. — Prius enim multas aestatis tempore propter nimium solis aestum atque feruorem puerperis crearet molestias, vt posterius varias sanitati ipsorum ob vaporem humidumque aerem quotidie hauriendum strueret insidias, grauissimasque pareret noxas.

B. Immunitas ab incendiolorum periculis praestatur eo, si tota quantae est, lapidibus exstruitur solidis — muro cingitur proprio, eoque quasi concluditur — conductore praeterea munitur electrico — et vasis incendiariis vna cum reliquo apparatu copiose instruitur — tunc eam neque

incendiis vicinorum aedificiorum obortis, neque tactu fulminis icluque vllas facile passuram esse noxas, certissime persuasi sumus.

C. Amplitudinem denique, internamque domus dispositionem, quod spectat, cura imprimis eo dirigenda, vt copia cubiculorum instructa sit, ista domus, quorum alia assignentur grauidis; alia puerperis; aliud parturientibus, maioris paulo ambitus, illud quidem et inter puerperarum cubicula in medio quasi positum, (ne scilicet recentes puerperae viribus fractae et exantlatis partus laboribus debilitatae vel longius portando afficiantur grauiter, vel aeris afflatu liberioris laedantur;) alia peregrinis, honestioribus grauidis, quae propriis sustentatae sumtibus clanculum h. e. omnibus in seipsis et ignorantibus partum eniti suum in Instituto cupiant. f) Requiritur aliud destinatum Famulo Professoris et in vicinia Laboratorii chemici situm; aliud Obstetrici ordinariae domus; aliud Foeminis obstetricantibus peregrinis, institutionis gratia hic loci commorantibus; aliud Ianitori domus; aliud vnacum adiacente camera Oeonomo Instituto, vt in eo habitet, ei etiam praeterea tradenda est culina, cella penaria, cella subterranea, atque loca idonea ostendenda, vbi ligna reponi, lintea ac vestes purgari, machina terendis linteis apta collocari possint; cubiculum, quo ancilla ipsius habitet et tabulatum cum linteis siccandis tum seruandis frumentis aptum atque idoneum; duo cubicula ad terram sita infantibus destinantur vel obitu matrum ibidem defunctarum, vel alia quacunque diemum ratione Instituto curae atque tutelae relictis recipiendis, alendis atque educandis.

In

f) In Nosocomio Vindobonensi maximo nouissimeque constituto duodecim cubicula omnibus instructa rebus, quae partim ad necessitatem pertinent, partim ad commoditatem, semper parata seruantur eiusmodi grauidis. vid. Scherf. Archiu. medic. forens. Vol. V. p. 164.

In altera deinde contignatione domus, domicilium constituat Pro-
fessoris, quod ut satis amplum sit, decorum atque commodum, aequita-
tis est; auditorium; cubiculum singulare electricum si vis vocandum
ad experimenta cum aegrotis instituenda idoneum; tandem appendicis
quasi loco huic aedificio adiiciantur laboratorium chemicum, quo ci-
tius atque sincerius necessaria medicamenta in ipso parari queant Institu-
to: diaeta balneatoria, omnibus balneorum generibus applicandis apta; et
taberna cadaueribus seruandis dicata; Hortis insuper instructa sit vicinis
domus ista, et area magna atque libera, hortis autem partim ut oleribus
variis in commodum et necessitates Instituti ipsius colendis inseruiant,
partim deambulationi grauidarum atque conualescentium; area vero lata
ac spatiosa ut locus pateat, in quo stragulae siccentur et linteamina, so-
lisque radiis exponantur, opportunus.

Inprimis vero in aedificanda domo ista, ratio habenda est latrina-
rum, ne vel nimis remotae ab vlla domus parte, vel ita collocatae repe-
riantur, ut totum odore tetro et graeolente repleant aedificium et me-
phiticeis istis halitibus noxas pariant sanitati mulierum pestiferas atque per-
niciosas. Cubicula grauidarum et praecipue puerperarum iustam ha-
beant, ratione scilicet numero lectulorum habita, altitudinem atque am-
plitudinem. Si igitur v. c. secundum eam, quam paulo infra delineabi-
mus sciagraphiam quatuor tantum lectuli in quolibet sternantur cubiculo,
sufficiat, cum altitudinem sex, longitudinem decem et latitudinem se-
ptem cubitorum obtineant cubicula. §) In vniuersum vero, ne plus qua-

B 3

tuor

§) Tabulae in fine dissertationis adiectae, quarum altera formam eiusmodi do-
mus latius patentis exhibet, altera paululum minoris circuitus, mentem no-
stram lectori vterius declarabunt.

tuor in vno simul decumbant cubiculo puerperae cauendum, ne prauo isto, qui plerumque ambit eiusmodi mulierculas, foetore nimium repleatur et corrumpatur cubiculi aura. Praeterea vero omnia vt efficacissimis instruantur ventilatoribus cubicula maximopere curandum. Fortasse eiusmodi possent adhiberi spiracula, qualia in nouo, quod Petropoli est, reperiuntur Hospitio, aequae magnifice illo ac fini congruenter exstructo. In eo enim omnes fenestrae vsque ad tegmina pertinent, et muri interiora eentes sibi que oppositi ita perforati sunt super ianuas sibi inuicem respondentes, vt aeris flumen perpetuum plura simul per interiacentes muros disiuncta cubicula super aegrotorum permeare lectulos, halitus noxios vapidos atque pestiferos secum auferre, contra vero purum sincerumque aerem aduehere queat. *b)*

2) De Directore et Professore Instituti.

In constituendo Professore huius Instituti atque Directore, eiusque delectu faciendo duo potissimum sequenda:

A) Videndum, num is, cui munus tam graue demandetur, dotibus instructus sit atque exornatus necessariis?

B) Curandum, vt ita locetur in munere suo, vt omne tempus, omnemque operam soli impendere queat Instituto.

A) Facultates praecipuae, quae requiruntur in eo, qui Professoris et Directoris prouinciam in se suscipere cupit, haec circiter sunt:

a) primo artis obstetriciae doctrina atque praeceptis bene sit imbutus atque eruditus.

b) de-

h) vid. Cl. Rudolphi narratio de Institutis quae Petropoli nouissime condita sunt, medicis, quam nobiscum Il. Baldinger in Diar. Med. Part. communicauit.

b) deinde manuum admotione excellat et in adiuuandis parturientibus rite versatus sit atque exercitatus.

c) tum vero methodum proponendi facilem habeat atque perspicuam.

d) denique mansueto sit animo, et ad tolerandas omnis generis molestias parato.

Omnes autem illas, quas hic commemorauimus, habere virtutes eum, qui certis fideque dignis non solum probauerit testimoniis, se per aliquod tempus in eiusmodi Instituto versatum esse, atque commoratum, omnem arti obstetriciae addiscendae et exercendae nauasse ibidem operam, sed ipse etiam in praxi obstetricia dexteritatis suae iamiam ediderit documenta, adeoque sibi famae quandam in hac arte comparauerit celebritatem atque gloriam, iure meritoque existimare nos posse arbitramur.

B) Collocatur vero ita, ut temporis maximam partem, omnemque operam soli impendere Instituto, adeoque ipsi ratione, quam fieri potest, utilissima praesse possit, si

a) tali exornetur stipendio, de quo et pro verbis in qua vixit moribus, et pro muneris, quod gerit, dignitate, honeste atque decenter viuere queat. Alias enim vel scribendo, vel docendo, vel praxin medicam exercendo sibi suisque victum quaerere coactus facile aliis negotiis distractus princeps negliget negotium, saltem parum de commodis Instituti vltterius promouendis sollicitus erit. Contra vero, tanto auctus stipendio, ut aliunde quaestum quaerere ipsi non opus sit, insuper officio adstringi poterit, medicis chirurgisque tironibus artis obstetriciae non solum elementa gratis tradendi, sed ceterarum etiam chirurgiae partium principia, vna cum artificio, in quo perspicue docetur quid agendum sit chirurgis in casibus repentinis et vitae periculum imminuantibus, v. c. Haemorrhagiis, Insultibus apoplecticis, Suffocationibus, Animi deliquiis, Convulsionibus,

nibus, Veneno affectis, Aqua submersis, Gelu confectis, Carbonum vaporibus, Laqueo aliaue ratione suffocatis, donec medicus arcessi et in subsidium vocari queat.

b) Domicilium in ipso habeat Instituto ¹⁾; Eo enim efficitur, ut ubique praesens esse, cubicula quotidie aliquoties inuisere, parturientibus, quae nocturno plerumque tempore laborare solent, sine omni molestia et sanitatis dispendio adesse, nec non puerperis grauidisque aegrotis in casibus inprouisis et subitaneis praesentissimum possit praestare auxilium.

c) Ipsi soli Inspectio committatur atque gubernatio Instituti; simulque normam accipiat claram definiteque perscriptam, ad quam omnia dirigere teneatur; Regendi enim prouincia inter plures diuisa facile calumniarum iniuriis exponitur, variis rixarum turbis implicatur, omninoque impeditur, quo minus emendationes Instituto fortasse necessariae atque perutiles, nec aerario molestae sine omni mora et ambagibus suscipi atque perfici queant. Quis enim quaeso melius de eo, quod utile sit, Instituto, et quod ipsius promoueat commoda, iudicare potest, quam is, qui ei praefectus est? cui magis curae cordique erit, ut floreat Institutum et quondam adipiscetur celebritatem, nisi eidem illi, qui praest, et cui pars istius honoris atque gloriae iure meritoque tribuitur. Hic enim locum habet, quod iam dudum in prouerbium abiit, multis imperantibus, nil bene geritur. ²⁾

d) Ve-

¹⁾ Idem factum esse in Hospitio Vindobonense maximo nouissime constituto legimus. Totam enim partem domus, quae ad dextram manum sita est, inhabitant Medici - Chirurghi - et Oeconomi huius Instituti. vid. Scherf. loc. cit. Vol. V. pag. 149.

²⁾ Largam desuper hac re ulterius cogitandi materiem praebet der teutsche Mercur de ao. 1782, p. 285.

d) Veniam denique nanciscatur, omnia quaecunque demum memoratu digna acciderint et in Instituto peracta fuerint, ex ipsius diariis decerpenti, literis consignandi, et in Diario vel proprio vel alio eiusmodi libello publice quotannis promulgandi. Hoc enim et commendationi ipsius Instituti, et incremento totius artis medicae, et honori Professoris ipsius profuturum esse, quis est, qui neget? Nil enim magis virum bonum atque honestum munit contra calumniantium iniurias, inuidiaeque tela, quam venia omnia publice agendi; nil ipsum magis inflammat ad industriam quam eadem illa venia, nil magis incitat ad laudabiles quantumvis arduas periculoque plenas res audendas et gerendas, quam honoris gloriaeque studium, quo optimus quisque maxime ducitur,

3) De Institutionis Norma.

Haec primo sit clara, perspicua, omnibus numeris absoluta, et quantum fieri possit, omnia subiiciat quasi oculis ipsis —

Deinde variis discentium dotibus eorumque rationibus congrua et accommodata —

Postremo minus sumtuosa, nec cum multis impensis coniuncta.

A. Perspicua, plena et quasi intuitiva redditur institutio, si

a) magistratibus cuiusvis urbis, circuli atque prouinciae imponitur officium, muliebria cadauera omnia, quaecunque demum intra distantiam milliarium quinque violenta morte peremta inueniantur, Instituto, pro definita quadam pecuniae summa ex aerario ipsius soluenda tradendi et sine vlla temporis mora vllisque ambagibus transmittendi, vt Professor in iis sectionem administret anatomicam, Obstetricibus atque Chirurgis fabricam corporis muliebris exponat, partus organa demonstrat, adeoque ipsis partes illas cognitatas reddat, in quibus et foetus per nouem

C

menfes

menfes conclusus geritur, et quarum ope excluditur ipseque partus vnice absoluitur.

b) Praeparata emanant anatomica, ad institutionem apte elaborata beneque composita; (vnum tantummodo huius generis vt afferamus exemplum; cum v. c. ad normam Regii Edicti Borussici ao. 1755. promulgati Generali praeciperetur Edicto, vt omnes monstrosi in lucem editi foetus, simul ac perierint, Physicis medicis cuiusuis prouinciae traderentur, a quibus dein ad Institutum transmitterentur.)

c) si machina artificialis (Phantom) comparetur bene constructa, et naturae, quantum fieri potest, aemula, in qua discant obstetrices et partus naturalis decursus, et varios foetus situs, et omnia peragere, quae ad artem obstetriciam exercendam necessaria sunt, habenturque negotia. Eiusmodi enim machinae, quantumuis fallaces, et naturae simulacra modo dicendae, tantum abest, vt omni plane destituantur vtilitate atque efficacia ad instituendas mulieres istas plane rudes nec vllis assuetas meditationibus, vt eo melius respondeant votis, finique satisfaciant proposito, quo magis in sensus cadunt externos, et omnia fere, quae peraguntur ipsis oculis exponant cernenda.

d) Si cauetur ne iusto maior admittatur obstetricum numerus ad vnum institutionis cursum; alias enim sibi ipsa copia molestae prohibentur, quo minus obuientibus partibus cum fructu interesse queant. Hinc, me quidem iudice, in Instituto tali, in quo octo ad summum grauidae simul recipiuntur, et aluntur puerperae, obstetrices quatuor sexue simul praesentes sufficiunt. Scimus enim in eo, quod Ienae floret, in quo per annum integrum octo grauidae, per quinque cubicula distributae sustentantur, quinquaginta circiter partus quotannis excludi, quibus aequaliter per menses distributis quatuor circiter partus in quemlibet cadunt mensem.

sem. Si igitur quatuor tantum modo obstetrices quouis admittuntur mense, vnum saltem quaelibet ipsa absoluendum obtinebit partum, reliquis vero spectandi et adinuandi causa interesse poterit, quod vero fieri nequit, si pluribus vno eodemque tempore obrutum est Institutum obstetricibus. ¹⁾ Accedit hoc, Medicos et Chirurros tirones istius Instituti simul participes fieri, illudque frequentare debere. His vero omnibus partu aliquo incidente praesentibus apertum est, tantam esse futuram discentium et spectantium multitudinem, vt congregati totum sint repleturi parturientium cubiculum, ex quo et parturientibus multum molestiae et spectantibus ipsis atque discipulis parum emolumenti prouenturum esse persuasi sumus. Hinc melius consultum iri commodis discentium credimus, si quilibet institutionis cursus vnum tantummodo mensem duret, is vero decies per annum denuo repetatur, et quatuor ad quemlibet audiendum mittantur ex agro obstetrices: hac ratione solus Circulus Electoralis decurrente anno quadraginta acciperet obstetrices beneformatas atque institutas. Sic vero satis praestitum esse ab eiusmodi Instituto per anni tempus, iure contendere posse existimo. Numerum vero Medicorum et Chirurgorum tironum definire, qui in dies admittendi sint, res est solius Professoris eiusque arbitrio atque iudicio vnice relinquendum; me autem suafore duo istis menses per annum Iulius nempe et Augustus, in quibus nullae ex agro obstetrices ob rationes paullo inferius commemorandas ad Institutum vocentur, essent concedendi ad exercitium artis ibidem excolendum.

B. Variis vero discentium dotibus congrua fit institutio eorumque rationibus bene accommodata, si Obstetricibus seorsim et Medicis tironibus

C 2

¹⁾ In Seminario Tigurino quoque quatuor tantum admittuntur Obstetrices ad vnum institutionis cursum. vid. Scherf. l. c. p. 237.

bus atque Chirurgis iterum seorsim proponitur: — Ea enim, quae Obstetricibus impertitur doctrina, ita debet esse comparata, ut ingenii viribus respondeat, ipsarumque rationibus conueniat. Quodsi obtinere cupimus

a) *primum* omnium id spectandum, ut anni tempore fiat, quo ipsis parum sit cum rebus domesticis negotii. Suaderem igitur ut messis tempore, mensibus nimirum Iulio et Augusto, omni vacarent institutionis disciplina obstetrices.

b) *deinde*, ut breui absoluantur tempore, ne domo nimis diu absentes grauissima rerum suarum patiantur damna. Si enim omnia ea, quam hactenus exposuimus, ratione perficiuntur, vno saltem mense institutionis cursus bene riteque poterit absolui; *m*)

c) tum vero, ne nimis prolixa sit, cauendum; Hinc nec theoriae subtilioris dogmatibus spinisque referta, quippe intelligentiae vim mulierum facile excedentibus longeque superantibus; nec ad doctrinam partuum artificialium vsque extensa; cum et humilis ipsarum conditio, ex qua plerumque ducuntur et nimis sero addita doctrina, et plane deficiens vis intelligendi, discernendique facultas, et corporis moles eiusque partim innata, partim senectute oborta, partim laboribus grauissimis contracta durities, asperitas atque tarditas; et digitorum callus et vitae genus animum non minus quam corpus obtundens, et in dies magis magisque hebetans, ipsas plane reddat ineptas ad eiusmodi partus rite diiudicandos,

m) Castellis quidem sex durat hebdomades, (v. norm. medicinal. Hass. p. 421.) et in eo, quod Ebroduni (Yverdon) est, Instituto, duos integros adeo menses commorari debent obstetrices, sed intra illud temporis spatium vnum eundemque institutionis cursum quater repetitum audiunt, adeoque ipse cursus intra quatuordecim tantum dies absolvitur.

dos, suscipiendos feliciterque absoluendos. Quibus commoti rationibus neutiquam dubitamus experientia quoque duce contendere, partus artificiales, qui eiusmodi mulieribus absoluendi committantur raro vel nunquam bono cum successu euenturos esse. Insuper nec defunt testimonia virorum artis peritissimorum auctoritateque insignium, quibus nostrum corroborare possumus iudicium. Nam „*vidi frequenter,*“ inquit Il. Frankius, „*Obstetrices ita insitutas, quae, partu per breue tempus retardato, vel ex leuissima causa moram ducente, extemplo foetus tentabant versionem, semper vero infantem protrahebant mortuum, cum aliae contra rudiores et indotiores viribus naturae fretae partus obtinerent viuos beneque vigentes,*“ⁿ⁾ Et Steinus summus inter Germanos obstetricans vir, et facile princeps dicendus, eandem hac de re fouet sententiam.^{o)} Nec plane mirum videbitur hoc, quod diximus, illi, qui nostras Obstetrices rusticas, quae vt cum Onidio loquamur, nil nisi rudis indigestaque moles, dicendae et cum his animo comparet negotii, quod discere debent subtilitatem atque grauitatem. Enim vero, quod interdum accidit, si vna alteraue inueniatur mulier, quae tantis sese exornatam sentiat a natura dotibus, vt plus sapere reliquis, et, vel proprio impulsa discendi stimulo, vel magistratu loci suadente partuum difficultum et artificialium doctrinam noscere cupiat, nos quidem, illa vt instituator priuatim alio opportuno tempore, suademus. In terris Hassiacis eiusmodi obstetrices ad primam referuntur classem, discriminis gratia a reliquis, appellantur foeminae obstetricantes (Geburtshelferinnen) testimonium accipiunt honorificentius, maiusque stipendium: Reliquae vero omnes ad alteram pertinent classem et vocantur simpliciter Obstetrices.^{p)} (Hebammen.)

C 3

Neque

n) Cel. Franke in Politia medica. o) Steinus Ill. in praefat. Catechism. art. obstetr. p) Norma medicinal. Hass. p. 431.

Neque vero minus, si institutio perspicua satisque plana esse, et breui absolui tempore debeat, necesse est, vt tale compendium eligatur, in quo summa tantum doctrinae capita, primae artis regulae et artificia stylo reperiantur proposito populari et captui mulierum accommodato. Sufficeret igitur libellus, qui rite diserteque exponeret capita fere, quae sequuntur; primo de symptomatibus grauidis plerumque molestis, eorumque medela per diaetetica lenissimaque remedia exponeret; partium genitalium, in quibus et per quas naturae ope perficitur partus atque excluditur, fabricam doceret atque indolem; naturalia recenseret et praeternaturalia symptomata intra et post partum plerumque exferentia sese, notatis in primis iis, quibus animaduersis alienum vt sibi quaerant auxilium obstetrices necesse habent; curam recens nati infantis; morbosa primae infantiae symptomata; requisita bonae nutricis; casus denique forenses in quibus obstetrices plurimum adhiberi solent, perspicue traderet. Hinc, nisi optaretur, vt, ne nimii sumtus fierent, peculiare extaret compendium, a Professore Instituti in vsum ipsius concinnandum, *Weissenbornii* Introductionem in artem obstetriciam, in vsum obstetricum Circuli Erfurtensis conscriptam commendarem, qua cum fructu vti posse magistrum eius artis ad eiusmodi praelectiones habendas quis est, qui dubitet? Physicis circulorum autem praeterea curandum incumberet, vt omnes obstetrices vno alteroue die ante calendas mensis cuiuslibet hic loci conuenirent, ne seriori ipsarum aduentu vel institutionis cursus retardaretur, vel ipsae carerent praelectionum initiis.

Quae vero Medicis et Chirurgis tironibus traditur artis doctrina, ea longe perfectior sit, et quantum fieri potest, absoluta, necesse est. A Chirurgis enim, qui cunctas, si, quam in posterum profitentur artem, felici cum successu exercere cupiant, chirurgiae partes rite cognitae habere debent,

bent, haud alienum erit, solidioris doctrinae initia in arte quoque obstetricia percipere. Bene igitur commodeque vna cum Medicis interesse poterunt praelectionibus super hac disciplina habitis. Interim, cum illud auditorium semper maneat mixtum, id omnino spectandum, vt eiusmodi compendium eligatur, quod et methodo proponendi facili et stylo quodammodo aphoristico sese maxime commendet. In quibus inter alia omnino eminet *Fosteri* Introductio, quae nuper Lipsiae anno 1786 prodit.

C. Minus sumtuosa discipulis erit institutio; si

a) et Obstetricibus et Chirurgis et Medicis omnia conceduntur gratis; praelectiones; examina; testimonia; — Facultas vero medica, sua quae inde percipit iure, emolumenta ex instituti aerario accipit; si porro

b) licitum est Obstetricibus, publicis huc vehi reuehique rhedis sine vecturae impendio, acceptis insuper aliquot grossis pro itineris viatico.

c) si eadem intra tempus, quo institutionis gratia hic commorentur, domicilium, et omnia, quae ad vitae pertinent necessitates gratis obtinent, et quidem in Instituto ipso, vt et omnis caueatur institutionis perturbatio morumque prauitas et ipsarum parcatur paupertati; et partibus noctu vel ex improviso accidentibus interesse possint; et aegrotos visendi obseruandique meliorem nanciscantur opportunitatem.

Ne vero vrbes, pagie illi, qui vnam tantum habent obstetricem, per tempus illud, quod hic transigit ista, omni destituantur auxiliatrice manu, ab initio statim quatuor mulieres hic loci habitantes erudiendae essent in Instituto, in eiusmodi vrbes pagosue ad illud temporis spatium dimittendae, publicisque sumtibus interim alendae, quae ex partibus incidentibus emolumenta ibi consueta vt praemium laboris accipiant; mensibus vero

Iulio

Iulio et Augusto, in quibus nullae ex agro vocantur obstetrices, redeuntes ad Institutum, ibi officia exterarum obstetricum praesent. Succedente autem tempore, cum obstetrix aliqua vel vita defungeretur in vrbe nostra, vel ex alia quacunque demum causa munere suo se abdicaret, vna ex istis quatuor in praemium officiorum hactenus praestitorum a Magistratu vrbs in defunctae locum esset substituenda.

4) De Modo, mulieres grauidas acquirendi in Instituto commodum atque vsu.

Si voluerimus impedire, quo minus ex defectu grauidarum vel manca fiat subsequens temporibus institutio, vel plane sit intermittenda, omnis cura eo dirigenda est, vt semper habeat mulieres grauidas Institutum partum edere suum in ipso cupientes. Quae quidem res in oppidis maioribus effectu haud adeo erit difficilis, ac in minoribus vrbs, in quibus incolarum animis eo profundius haerent infixae quasi atque innatae praeconcepae contra eiusmodi Instituta opiniones, quo minoris sunt ambitus et hominum copia carent atque multitudine destituuntur. Nos vero, quin eiusmodi opiniones facile deleantur, neuiquam dubitemus, modo res ita instituat, vt

a) puellae ex illicitis amoribus grauidae non solum ab Instituto recipiantur, idque ipsis refugium sit, et quoddam quasi asyllum, sed etiam aliis pateat aditus ad illud feminis, aduenis v. c. peregrinantibus, quas partus nimis acceleratus vel ex improviso obruens repente opprimat; grauidis peregrinis, quae propter inscitiam obstetricis, suorum incuriam, aliasue ob causas loco domicilii partum excludere nolunt; honestioribus vel nobiliori stirpe ortis, quae clanculum et omnibus insciis parturire cupiant; egenis tandem grauidis, quae hic inde vagantes nesciunt, quem sibi eligere debeant, quo foetum, quem vtero gerunt, edant locum.

Illae

Illae prioris classis grauidae vt modicam quandam pro domicilio, vi-
ctu, atque cura pecuniae summam et aerario Instituti soluant, et Professore
Honorarium, aequum iustumque esse videtur. Hac autem mercede data
liberandae etiam sunt ab officio, viros admittendi ad partum, cum poste-
rioris contra classis grauidae, pauperes nempe, solis quippe Instituti sum-
tibus nutritae atque sustentatae impensis, officio teneantur obstrictae, ob-
stetricibus non solum concedendi, vt gratis plane ipsas explorent, partus-
que intersint negotio, sed etiam medicis atque chirurgis, his tamen non
nisi munere aliquo paruo accepto. Caueatur tamen, ne incio Professore
grauidae Institutum intrent, sed nuntient aduentum suum, ne oriatur
confusio et plures grauidae adsint, quam ferat cubiculorum numerus et
Instituti ratio postulet.

b) Porro nemo cogatur partum in Instituto edere. Quaecunq; enim
vi peragere cogimur, ea omnia, si vel vtilissima nobis fuerint, taedium
pariunt, summamque excitant indignationem. Praeterea timendum est,
ne haec illaue puella honestis nata parentibus et satis bene quidem libera-
literque educata, sed callidis virorum seducta atque decepta persuasio-
nibus perire malit, quam suum publice prostituere quasi corpus, omnia-
que adeo, quaecunq; demum possit, vt quem in gremio alat suo ma-
ture depellat foetum, ante tentet, quam sese tradat publicae ignominiae.
Hinc mea quidem sententia periculum per aliquot saltem annos facien-
dum erit, vtrum amabili ratione res sit perficienda, eoq; dirigenda,
vt sponte veniant ad Institutum grauidae, nec nisi omnibus incassum ten-
tatis lenioribus remediis, quae pertinaciam et vanas hominum opiniones
depellere possint et frangere, vim adhibendam esse certissime persuasi
sumus.

D

c) Res

c) Res Instituti tam bene disponantur, gerantur, tantaque cura atque solertia administrantur, ut non possit non placere omnibus, seseque ipsum maxime commendare. Itaque

α) curandum, ut, quae in Instituto accidunt et peraguntur, curiosis celentur, et omnibus munere aliquo in eo fungentibus silentium imponatur summum sub poenae grauisimae comminatione;

β) ut nemini, nisi personis ad Institutum pertinentibus aditus pateat et introitus concedatur, reliquis vero non nisi conscio ac permittente Professore.

γ) ut nulla quaecunque demum sit, quae recipitur grauida, cogatur suam vel viri ex quo grauida facta est, profiteri nomen: sed schedulae tantum sigillo obsignatae proprio suum inscribat nomen, eamque tradat Professori, ut, si forte, ut fit interdum, moriatur in Instituto, is sciat, ex qua orta sit gente puella, adeoque propinquis ipsius testimonium mortis (Todtenschein) fide dignum exhibere valeat. Schedulam vero, si viuam discedit, sigillo minime demto vel violato recuperet.

δ) ut possint grauidae nobiliores laruis ac velamentis tectae, vel aliaratione, quaecunque ipsis lubuerit et optima visa fuerit, absconditae intrare Institutum; possint quoque paucis pluribusue diebus ante partum, vel ipso instantis partus momento sese recipere in illud; possint porro vel discedere simulac partum ediderint, vel diutius ibidem commorari; possint denique cubicula sibi eligere a reliquis separata; pedissequas secum adducere etc. — Quae vero omnia grauidis tantum trium priorum classium

g) Idem mos iam iam obtinet in nouo Nosocomio Vindobonensi maximo; vid. Baldinger. Cel. in Promtuar. nou. medic. Vol. VI. p. 548. et Pylly Promtuar. med. forens. Vol. II. P. IV. p. 779. — Scherf. l. c. Vol. V. p. 163.

fiunt concedenda videntur, soluentibus illis pretium aliquod pro partu in Instituto edendi venia aerario Instituto.

e) vt pauperes grauidae cibo potuque bono et sufficienti per quatuor integras, pluresue si, necessitas postulet, hebdomades publicis alantur sumtibus, medicamina et stragula commoda atque pura gratis accipiant, nec non munuscula quaedam a Chirurgis et Medicis tironibus pro venia ipsas explorandi, ipsas inter paritendum spectandi; vt gratuito baptizentur infantes; vt, cum in Instituto moriuntur, propinquis atque cognatis vestimenta, et quam secum apportauerant suppellex sine vllis reddantur ambagibus vel impensis; vt omnes vestimenta accipiant ex panno, qui Fries vocatur, confecta et peculiari colore tineta, quibus vtantur non solum quamdiu in Instituto versantur, sed etiam cum ex Instituto discedant, secum auferant. Eiusmodi enim singulari amictu, quem perpetuo per commorationis tempus in Instituto portant, non modo omnibus agnita faciles erunt, sed impediuntur etiam, quo minus pro lubitu extra Instituto muros circumuagari, vel puerperio absoluto clam aufugere, et recens nati infantem Instituto alendum relinquere possint; tum vero imprimis attendendum, ne istius generis grauidae vestibus nimium detritis, sed bono mundoque habitu Institutum intrent, ne quae ante accessum iam fugam meditantur grauidae, secum afferant pannos viles, quibus, cum discedunt, facile possint carere. 7)

g) vt grauidae nondum matrimonio iunctae iisdem, quibus vxores, fruantur commodis atque emolumentis.

D a

*) vt

r) Eadem ratione agitur in Hospicio quod Berolini est Charitatis dicto: — In Nosocomio Stralsundico, vid. Scherf l. c. Vol. V. pag. 18. 85. In Nosocomio Windobonensi maximo, Scherf l. c. Vol. V. p. 156.

7) vt puellae ex illicitis amoribus grauidae ab omnibus liberentur publicis, ignominiosis et iudicialibus poenis et omnibus ne ipsis admissum exprobraretur flagitium, sub poenae grauissimae minis interdicitur. Eiusmodi enim puellae nostrum omnino merentur auxilium, nostramque misericordiam, cum incontinentia ipsarum, omniaque inde manantia mala ex labe oriatur, hominibus adeo communi et naturae humanae propria quasi atque insita, cum tributum quod edito infante ciuitati solunt, nosmet cum ipsis reconciliare quodammodo possit, praecipue vero infanticidiis omnium optime hac ratione occurratur. Ex quo enim tempore Parisiis eiusmodi Institutum conditum fuit, nulla amplius istius facinoris vestigia supersunt. 7) Idem in praesenti Holmiae, vbi infanticidium olim haud raro committebatur, obseruatum est. 7) — Ne vero quis putet, nos inauditum quid postulare, nec haecenus vsurpatum, pauca tantum huiuscemodi asseramus exempla. In terris Suecicis 8) non solum, sed etiam Borussiae 9) ab omni contumelia et poenis ignominiosis liberatae sunt grauidae; in Palatinatu; 10) in Instituto Herbonnensi, cui praepositus est Fritze, Vir, de re medica insigniter meritus; 11) in terris Moguntinis;

8) vid. Dictionaire Encyclop. Verb. Expofit. d'Enfant. Etat de la Medecine, Chirurgie et Pharmacie en Europe pour l'annee 1777. pag. 216.

9) v. Ill. de Hess. libera de rebus politicis iudicia —

10) vid. Nouell. Francfurtens. imperial. ao. 1779. pag. 134.

11) vid. Edict. ao. 1765. promulgatum, in quo expressis et disertis verbis dicitur: Quapropter vt maius caueatur malum, omnes meretricum poenae, cuiuscunque demum sint generis, a dato abrogandae plane sunt atque interdiciendae — et porro — Eiusmodi mulieres commissi vitii causa nullis amplius affligendae sunt poenis, nec licitum, ipsis exprobrare vitium, aut ignominia aliqua afficere.

12) Secundum edicta ann. 1760—1767. euulgata. 13) v. Scherf. l. c. Voll. II. p. 308.

nis; ^{a)} in Instituto, quod Göttingae in usum grauidarum et parturientium conditum est etc. hic mos iam obtinet. Nec dubitamus affirmare, eiusmodi legem, qua grauidae ab omni publica liberantur poena, optimum esse incitamentum ad alliciendas grauidas, *inprimis, si faueat iis, quae in Instituto puerperium subire cupiant.*

b) vt Institutum etiam ab hac parte sese commendet, vt copiam alarum bonarum nutricum, e qua peti possint nutrices sanas et admitti ad familias honestas.

c) Vt pauperibus et nondum maritatis grauidis praematurus ad Institutum accessus interdicatur, ne pauci illi lectuli ab iisdem nimis diu et vna serie occupentur personis, quo facto, facile et institutionis cursus impediretur, et pauciores tantum grauidae participes fierent beneficii ex Instituto percipiendi.

d) vt omnes scabie, venerea labe, vel alio quocunque contagioso morbo infectae ab Instituto arceantur, ne quis ex iis, qui in Instituto agunt et viuunt, eiusmodi corripitur malo, nec nutrices ex Instituto missae morbos illos tetros secum auferant atque vltcrius propagent.

e) Vt accurata quotannis fideque digna Instituto edatur historia, qua et Instituti narretur conditio et commoda percenseantur, quibus grauidae fruuntur in ipso parturientes, et consumptionis impensarumque ratio redditur, et morborum indoles atque conualescentium defunclarumque numerus exponatur, ita vt omnia, quae in Instituto peracta fuerint, publice innotescant.

f) Vt, grauidae cum deficiant primis praecipue annis, Instituto liceat, alias interim mulieres externis internisque morbis afflictas, (talibus

D 3 modo,

^{a)} vid. Goeckingii Diarium de rebus in Germania gestis Part. VIII, p. 136.

modo, qui curam admittant; nec contagiosae sint indolis,) suscipere, quo sensum alluescere discant Instituto homines, eidemque faueant, nec subitanea in Institutionis cursu oriatur cessatio; sed Medici atque Chirurgi tirores interea in arte clinica saltem, uti obstetrices in cura et ministerio aegrotantibus exhibendo instruantur atque exerceantur. —

h) Ut proles matrum vel in Instituto defunclarum, vel adeo pauperum, ut superato partu quo se vertant cum recens nato et vnde victum sibi comparent necessarium, plae nesciant, retineatur, ibidemque educatur, donec in aliud transportari et recipi queat Orphanotropeum: —

i) Ne vlla in Instituto defuncta mulier publice secetur in theatro anatomico, sed si opus fuerit sectione ad indagandam morbi indolem, naturam atque sedem ea administretur tantum praesentibus Medicis, Chirurgis et Obstetricibus in Instituto versantibus; hac vero rite absoluta humetur corpus more recepto et solemniter.

5. De Cura personis in Instituto viuentibus vel munere aliquo fungentibus, impendenda.

Haec cernitur

A, in eo, ut victum habeant bonum et sufficientem: Cibum enim et potum summum haberi ab hominibus de plebe bonum, nec aliud quidquam tanti ab ipsis aestimari, inter omnes constat. Hinc si hac ex parte bene cautum est, atque prospectum Instituto, multa sponte corruent, quae ei possunt obesse eiusque perennitas iam satis praeparata esse videtur. Nec minus eiusmodi victus multum confert ad sanitatem aegrotantium restaurandam et morborum decursum rite absoluendum, maximamque vel hoc respectu meretur attentionem. Omnis igitur cura, si victus ita comparatus esse debeat, ut fini respondeat proposito, ad cibos et potus genera est vertenda, et ad priores quod attinet,

a) dele.

omnino) delectus quidam ciborum habendus est, nec vnus idemque omnibus impertiendus: Alium grauidae sanae, obstetrices agrestes, ancillae — Alium Obstetricans Instituti foemina, Chirurgus et Oeconomus accipiant necesse est. In domo obstetricia Argentoratensi puerperarum victus primis post partum diebus constat ex iusculo carniuni tenui, mucilagine oryzae et granulorum degluptorum, crimno, Oryza c. f. p. Praeterlapsis aliquot diebus, cum vires iam quodammodo refocillatae sunt, iusculum carniuni bis quouis die, ouum forbile, alicam, milium, fructus horaeos et panis albi portionem vnciam vnā et dimidiam aequantem, pauxillum vini meracioris accipiunt: — Paulo serius ipsis praebentur et prandii et coenae loco iusculum carniuni, libra dimidia carnis vitulinae, panis bene cocti vnciae duae et dimidia et vini pauxillum: ^{b)} — Grauidae vero sanae vna cum Obstetricibus agrestibus pro ientaculo accipiunt iuscula ex farina, cereuisia vel auena excorticata parata, — pro Prandio aestatis tempore carnes cum oleribus, quae anni tempus fert, recentibus; — hiberno tempore carnes cum obsoniis varii generis paratas, quae sunt Alica, Oryza, Granula hordeacea deglupta, Milium, Ciceres, Lentesc, Fabae, Solani tubera et id genus alia; — Vespertino autem tempore obsonia tantum et pultes. — Panis bene fit fermentatus, coctus et vnus eiusdemque farinae, nec vlli liceat subtiliorem candidioremque farinae partem sibi praesumere; inde enim fieret, vt nonnulli pauciores, nempe illi, qui altiori dignitatis gradu in Instituto se collocatos esse existimarent, meliorem quidem vel saltem digestu leuiorem panem obtinerent, reliqui vero grauiorem longe et concoctione difficiliorem. Hinc curandum, vt omnes bono vescantur pane, h. e. bene subacto, cocto

^{b)} v. Ill. Baldingeri Promtuar. nov. med. VI. p. 458.

cto et ex vno eodemque farinae genere confecto. — Hic verò quaestio oritur, vtrum vtile sit omnibus et singulis vnum communemque proponere panem, an magis proficuum Instituto, si quilibet singulis vicibus parvulum accipiat panem, quod in Conuictoriis et Scholis provincialibus nostris vsu venit. Negari equidem non potest, posterior si probatur ratio summam consumti frumenti facilius erui et accuratissime computari posse, Contra verò, cum omnes simul et communiter vno eodemque vescuntur pane, modo hoc fiat definitis temporibus, h. e. mane, circa meridiem, et vespertino tempore, certum est, haud adeo multum panis inutiliter profundi, nec mendicorum hominum conuentibus circa Institutum ansam dari. Propterea iamdudum quoque inualuit iste mos in familiis maioribus, vbi duodecim vel plures seruorum seruorumque quotidie aluntur, et ipsimet mihi variis ex causis perplacet ista ratio, et vario respectu praefenda esse videtur.

b) Quantitatis ciborum quaedam habenda ratio: In genere haec valeat regula: Tantum detur cibi, vt cuiuslibet necessitatibus sufficiat: Quantitatem enim ciborum ita definire, vt cuiuslibet personae portio separatim destinetur, res esset nullius non solum utilitatis, sed etiam difficillima, et fere impossibilis. Ego vero (quod aperte profiteri haud erubesco) in definiendis his rebus Conuictorii nostri, aliorumque extraneorum Institutorum rationem secutus sum, eandemque ad nostrum transtuli Institutum, quatenus nimirum mores vrbis et Instituti ipsius ratio permetterent. Et secundum hanc normam portiones ita essent constituendae, vt quaelibet persona pro prandio carnis tertiam partem librae et panis octodecim uncias in diem totum acciperet. De obsoniis eorumque distributione plura vide infra.

Hinc

Hinc norma ciborum tota ita esset formanda, ut *mane* iusculum daretur quodcumque, *meridie* carnes cum oleribus vel obsoniis, *vesperi* obsonia tantum. Et victus ille simplex, modo rite sit praeparatus et sufficienti porrigatur copia, sanitati pariter conuenit, ac rationibus Oeconomii minime molestus erit. — Potum vero optimum semper obtinebimus sine dubio tum, cum Oeconomio licuerit, modo hanc, modo illam, quam Medicus optimam censuerit, vel ex vrbe vel ex agris apportare et suppetitare cereuisiam. Et huius cereuisiae mensuram dimidiam quaelibet in Instituto viuientium persona in prandio pariter ac coena accipiat. Chirurgus vero, foemina obstericans domus, atque Oeconomus distinctionis gratia mensuram integram; —

Cum vero vtrumque nimirum, ut bonitate et quantitate praescripta homines in Instituto versantes cibum et potum obtineant, non tam a beneuolo animo et praescriptis primorum fundatorum pendeat, quam potius a pia et religiosa Oeconomorum administratione; optimum fore putamus, curam et administrationem huius Instituti viris committere probis bonaeque fidei, qui accurate in tabulas referant accepta atque expensa, et quotannis rationes reddant exactas; quibus minime concessum sit, praeter salarii destinati summam et immunitates domicilii, victus, lignorum et candelarum vllum sibi ex redditibus Instituti parare commodum, vel quaerere lucrum ^{c)} Conductores enim isti publici, quibus plerumque cura et administratio eiusmodi Institutorum traditur, parum aut nihil solliciti

c) Simili ratione et Hospitium Charitatis dictum Parissense; et quod Ienae floret Institutum administratur, nec quidem male. Legenda est in hunc finem norma hospitiorum militarium in Gallia conditorum d. 2do Maj. ao. 1781. promulgata, quae reperitur in epitomen redacta in Scherf. rept. V. 184.

liciti de vita et sanitate hominum tuenda et promouenda, sed suis tantum intenti commodis, et lucri vel turpissimi libidine abrepti res peragunt ratione ipsis maxime quaestuosa. —

B. Curandum porro est, vt apta et commoda instructum sit supellecfili Institutum: Hinc quaeuis grauida atque puerpera lectulum habeat proprium sibi, propriaque in quibus reponat recens natum infantem incunabula; — Spondae omnes loris sint vinctae, nec asseribus tabulatae, ne stramina hinc inde dissipata immunditiam cubiculorum et incendii periculum, nec puluis stramineus foeminis molestias pariat; — Tabula ad extremitatem spondae superiorem sita margine instructa sit prominentiori, cui exponantur medicamenta et oblectamenta puerperis atque aegrotantibus destinata. — Loco culcitarum substratarum plumearum (Unterbetten von Federn) mattis iucumbant pilis equinis sarctis, et loco pulvinarium plumis sarctorum, rotulis et pulvinaribus vtantur pilis eiusdem indolis refertis; — Loco stragulorum superiorum (Deckbetten) tegminibus vtantur ex panno duplicato, qui Fries vocatur confectis, et ab inferiore parte linteamine confutis; — Pannus tandem cera obductus cuius detur puerperae, quo stragula teget primis post puerperium transactum diebus. Atque ita lectulorum haberemus apparatus haud adeo pretiosum, nec tamen minus sanitati conuenientem ac facile mundandum. In vniuersum nihil deficiat, quod grauidis atque puerperis commoditatem dolorumque leuamen praebere et ipsis adiumento esse valeat. ^{d)} Hinc in quouis puerperarum cubiculo Sella reperiatur maior brachiata; Sella perforata; matula; Suppositorium; lampas nocturna; alueus balnearius, fascia

^{d)} Eodem modo deprehenditur in militaribus Hospitiis gallicis: v. Ordonance du Roi portant Reglement general concernant les Hopitaux militaires du 2 Maj. 1781.

fascia abdominalis et totus apparatus ad inuoluendos et baptizandos recensatos infantes necessarius; —

Sed caetera quoque cubicula personarum munere aliquo in Instituto fungentium, Ammanuensium nimirum, Foeminae obstetricantis, Obstetricum agrestium, Oeconomum, Seruarum, Ianitorum, nec non cubicula Paruulorum in Instituto educandorum, cubiculum in quo Puerperium perficitur, Auditorium, Laboratorium etc. Mensis, Sellis, Scriniis, Scamnis, Repositoriis, lectulorum Spondis, Vasis lauatoriis, Matulis, Lampadibus, Mantilibus et fenestrarum Velis etc. exornanda atque instruenda sunt.

C. Agendum etiam hoc est, ut apparatus medicinalis, instrumentarius, chirurgicus plenarius adsit atque comparetur: Quamquam enim medicamenta carioris pretii non nisi summa necessitate urgente in eiusmodi Instituto adhiberi solent atque debent, et omnis sanatio ad normam Pharmaciae pauperum Instituti Clinici Hamburgensis instituenda sit, medico tamen nihilominus licitum esse debet, alia quoque medicamina in ista Pharmacia haud recensita vel deinceps demum reperta in usum vocare et cum istis pericula facere. Quae ut genuina et vilissimo, quo possint, obtineantur pretio, Lipsiae — Hamburgi vel alibi petenda sunt, cura atque opera Professoris Instituti et in Instituto ipso ulterius praeparanda, quo simul Medici et Chirurgi tirones opportunam nanciscantur occasionem, in arte pharmaceutica sese exercendi. Plenarius vero instrumentorum et fasciarum apparatus propterea necessarius esse videtur, quod primo nemo praecuidere potest, quid possit accidere hominibus in Instituto viuentibus. Quamquam enim morbi chirurgici s. externi proxime cum arte obstetrica coniuncti non sunt: tamen si in Instituto demum exorti fuerint, hic quoque ut tollantur aequum esse videtur. *Deinde ad praele-*

siones Chirurgis publice riteque habendas Instrumenta chirurgica et fasciae omnis generis necessario requiruntur. —

D. Nec minus ad curam hominum in Instituto viuentium bene gerendam et ordinem bonum seruandum pertinet, vt sufficiens hominum adsit numerus, quibus res Instituti administrari, et negotia rite absolui possint: Praeter *Professorem* igitur, homo quidam siue *Chirurgus* sit, siue alius constituatur, qui ad manus sit professori, et, si necessitas postulerit, eius possit munere fungi: Quam facile enim fieri posset, vt Professor rebus ex improviso incidentibus, morbis, laesionibus manuum aliisque modis impediretur, quo minus artem obstetriciam exercere posset. Praeterea quoque multa in eiusmodi Instituto occurrunt negotia accessoria a tali homine facile peragenda, quae vero vel a dignitate Professoris aliena sunt, vel omnino non possunt ipsi iniungi, qualia v. c. sunt Venae sectiones, Ligaturae vulnerum, Praeparatio medicamentorum pharmaceutica, ipsorumque trutinatio atque dispensatio; cura ventilatorum et calefaciendorum cubiculorum, diarii aegrotantium consignatio, purgatio et repositio instrumentorum chirurgicorum, fasciarum fabricatio atque mutatio. Is vero his fere adstringatur legibus

- a) ne vnquam ex Instituto discedat infcio nec concedente Professore.
- b) ne praxin extra Institutum exerceat, ipsique plane renunciet;
- c) ne nisi sex integris absolutis annis a pacto inito dimissionem postulet.

Foemina obstetricans bene instituta atque erudita; quae munditiei mulierum curam gerat, et ad alia grauiditatis et puerperii tempore ipsis propria bene attendat; quae obstetrices ex agro aduenientes munera et officia doceat; inuolutionem et balneationem recens natorum dextre efficiat; omnia, quae ad baptizandos infantes pertinent, pareat; Sepulturas curet; precibus quotidianis cum grauidis, puerperis et obstetricibus mane, vespere,

speri, ante prandium et coenam publice habendis intersit, easque adornet; in omnibus casibus vel noctu incidentibus prompta sit, nec morosam, nec segnem se praestet, sed potius, necessitate ita ferente, nocturno quoque tempore puerperas aliquoties visitet, etc. Et haec quoque statim in aliquot annos esset conducenda et a praxi extra Institutum retinenda.

Addenda erit *Ministra*, cui incumberet Mane per omnes fornaces accendere ignes; mensas sternere; cibos apponere; Chirurgo, Foeminae obstetricanti, Grauidisque pro parata pecunia puerperium in Instituto subeuntibus ministrare; lotionem linteaminum eorumque laeuigationem vel cylindri (Rolle) vel ferramenti laeuigatorii ope curare, et inspectionem gerere totius per cubicula distributi suppellectilis cet. Accedat

Ianitor; qui claudat et aperiat ianuas; omnes in Instituto ministrantes personas fuscitet; aduenas nuntiet; puerperio incidente Professore, Medicos et Chirurgos tirones conuocet; ne res vetitae vel inferantur vel exportentur inuigilet; ligna caedat Instituto quotannis necessaria eaque apporet; puluerisationem medicamentorum et concisionem radicum perficiat; in genere omnia peragat, quaecunque demum virilem requirunt operam. Adhibendus porro est *Oeconomus maritatus*; hunc oportebit, nomina grauidarum in Instituto receptarum iterumque dimissarum tabulis consignare ad schema quoddam conformatis; nec non acceptorum et expensorum quotidianorum rationes conficere; notare penum rerum cum iam conditarum, tum recenter ab ipso comparatarum; suppellectilem novam rationario inferre; et horum omnium rationes singulis mensibus vel adeo hebdomadibus Viro, qui Instituto rationibus praestit (Rechnungsführer) vna cum notulis mercatorum tradere, vt dispungentur ab ipso atque absoluantur. *Vxor* vero ipsius ciborum emtionem in foro, obsoniorum aliarumque rerum Instituto necessariarum curet; cibos parat et aegrotan-

tibus ad praescriptum Professoris et reliquis ad normam vniuersalem; suppellectilis domesticae reparationem vasorum culinarium et reliqui apparatus procuret; nec non, vt linteamina rite lauentur et sarciantur, inuigilet; vestimenta ex panno, qui Fries dicitur, confecta distribuatur; cet. Utatur autem *Ancilla* culinaria ad labores culinarios peragendos et munditiam seruandam.

Constituatur etiam, *qui redivibus praestit*, cui mittatur et solvatur pecunia Instituto numeranda, a quo iterum solutiones pro Instituto fiant, et rationes vniuersales reddantur; Hoc vero munus, vt sumptibus parcatur maioribus, viro demandandum esset bonae fidei, hic loci iamiam commoranti et simili munere fungenti, pro quibusdam inde percipiendis emolumentis.

Obstetrices peregrinae quatuor illae ex agris Institutum Institutionis gratia missae adhibeantur ad custodiam et ministerium aegrotantium, horis nempe iis, in quibus institutionis vacant disciplina; ad lauanda linteamina; ad mundanda et purganda cubicula, ita quidem, vt binae ministerium puerperarum habeant et quae huc pertinent negotia peragant, dum reliquae lotiones linteaminum curent, et sic vice versa. Qua quidem ratione Instituto non solum multum seruetur pecuniae mercenariis alias impendendae, sed obstetrices etiam addiscerent simul et quidem quasi aliud agendo praeter Artem Obstetriciam custodiam et ministerium aegrotantium. Mensibus vero aestiuis Iulio nempe et Augusto, in quibus nullae, messis causa ex agro veniunt obstetrices, quatuor illae ex peregrinationibus suis ad Institutum redeunt illarum loco officia praestent supra commemorata.

Nec desit *minister ecclesiae* ad baptizandos infantes et coenam sacram aegrotis exhibendam; quod vero munus pro annuo aliquo stipendio vni ex Diaconis ecclesiae metropolitanae committendum.

Con-

Constituenda denique erit *Mulier*, quae curet infantes vel ex morte matrum ibidem defunctorum, vel ex aliis causis Inſtituti curae atque tutelae relictos et commiſſos.

E. Ordo bonus in Inſtituto ſeruabitur, ſi porro negotia quotidiana certe quadam ratione et ferie definita perficiuntur: ad exemplar Hoſpitiſ Charitatis Pariſienſis ſequens fortasſe norma mutatis tamen mutandis introducenda eſſet.

Omnes mane ſimul ſurgant definito quodam tempore; et quidem aeſtuo ſemelti hora ſexta, hiberno vero hora ſeptima audita. Iunitor autem et communis miniſtra, hora vna prius quam reliqui ſurgunt, ille nempe vt ſuſcitet et ianuas aperiat, haec vt ignes accendat et calefaciat cubicula.

Hora VI^{ta} ad VII^{am} preces publicae cum gravidis, conualeſcentibus, obſtrictibus, peregrinis et ancillis habeantur, aſpiciente et praefide femina obſtrictante Inſtituti: deinde medicamenta porrigantur aegrotis.

Hora VII^{ma} — VIII^{vam} Ientaculo deſtinata ſit:

Hora VIII^{va} — IX^{nam} Lectuli ſternantur, linteamina mutantur, cubicula purgantur et ſuffitus incendatur.

Hora IX^{na} — ad X^{am} Aegrotae viſitentur, medicamenta propinentur aegrotis, noua praefcribantur, et in tabulis ſupra aegrotorum lectulos affixis notentur; nec non ligaturae vulnorum renouentur.

Hora X^{ma} — XI^{am} Medicamenta a Profefſore paullo ante praefcripta parentur ab Ammanuenſi et diſpenſentur; Medicis vero atque Chirurgis tironibus praelectiones interim habeantur de arte chirurgica vel obſtricticia.

Hora

Hora XI^{ma} — XII^{am} Prandium et quidem primo puerperae; dein grauidae, obstetrices peregrinae, seruae et ianitor, omnes simul accipiant; tandem Oeconomus cum Chirurgo et Foemina obstetricante in prioris domicilio.

Hora XII^{ma} — II^{am} Quilibet suas curet res in horto vel area domus obambulet, cuicumque lubeat, auram liberiolem hauriat et motu corpus exerceat;

Hora II^{da} — III^{am} Institutio Obstetricum.

Hora III^{ta} — IV^{am} Repetita aegrotantium visitatio et ordinatio medicamentorum nouorum, nec non porrigantur praesentia et ligaturae vulnerum, ubi opus est, renouentur.

Hora IV^{ta} — V^{am} Medicamenta denuo praescripta praeparentur et porrigantur aegris.

Hora V^{ta} — VI^{am} Cuiuslibet propriis negotiis peragendis vacet.

Hora VI^{ta} — VII^{am} Coena ordine, quem supra descripsimus.

Hora VII^{ma} — VIII^{am} Lectuli iterum sternantur aegrotis.

Hora VIII^{na} — IX^{am} Preces vespertinae ad normam praescriptam habeantur, a Foemina obstetricante domus, et medicamenta aegrotis vltima vice porrigantur.

F. Tandem ad bonum ordinem conseruandum requiritur Inspectio fida atque solers et Subordinatio accurata; Sine hac enim nullus rixarum et controuersiarum finis esset futurus in eiusmodi Institutis;

Omnes igitur, quicumque demum sint in Instituto versantes et agentes, Professori perfectam et promptam praesent obedientiam; Is vero omnium rerum et actionum rationem reddat Facultati medicae et Curiae supremae; modo dirigendi pronincia inter plures simul haud dispertatur; Experientia enim saepe iam docuit, multis simul imperantibus curam rerum gerenda-

rendarum maxime aggruari, in longius protrahi, immo saepe plane sufflaminari, saltem non ita, uti deberet, procedere posse. Delectus hominum in ministerium Instituti conducendorum et constituendorum, excepto Oeconomo, soli Professore relinquendus, quippe qui, cum quotidie cum ipsis negotia habeat, omnium optime dexteritatem ipsorum diiudicare possit. Nec minus ipsi liberum sit, dimittere iterum et a munere remouere, quemcunque inhabilem vel immorigerum vel segniorum in officii exsequendis deprehenderit.

Professore absente Ammanuensi praecipue et Feminae obstetricanti et in rebus oeconomicis Oeconomo parere debent reliqui, eorumque dictis obedientes esse.

In vniuersum omnia negotia ad *Normam vniuersalem* Instituto praescriptam et singulares cuiilibet, qui in ministerio Instituti est, datas regulas dirigenda et perspicienda sunt.

Omnes in Institutum admittendae obstetrices et recipiendae grauidae primo se sistant Professori, ab ipso receptionis schedulam accipiant, Oeconomo tradendam, qui libro Oeconomico eam inferat et admissas ab isto temporis momento rebus instruat necessariis.

Omnes grauidae nouissime receptae extemplo induant amictum in Instituto receptum atque solennem, propria vero, quae secum apportarunt vestimenta, Oeconomo custodienda tradant, donec Institutum iterum deferant.

Nulli grauidarum vel puerperarum liceat stipem petere ab exteris peregrinantibus, Institutam visentibus.

Nemo Medicorum et Chirurgorum tironum cubicula aegrotantium visitet, nisi praesente Professore et horis consuetis ad visendos aegros destinatis, ne molestias inde patientur aegrotae, somno fortasse ipsas obrepente turbentur et improviso terreantur.

Singulis mensibus Oeconomus ei, qui rationibus et aerario praestit, praesente Professore *rationes reddat* redituum et expensarum tabulis ad Schema praescriptum confectis.

Omnes Praefecti aerario ad solutionem oblatae notulae et apochae (Quittungen) Professoris nomine ante signatae, et ab ipso approbatae sint, necesse est.

Praefectus aerario quotannis *tabulas generales* conficiat easque proponat, ut praesentibus Facultatis medicae Assessoribus, Professore atque Oeconomio disquirantur, dispungantur et posthaec ad Collegium regiminis supremi mittantur.

Tandem Facultas medica semel bisue per annum *visitet* Institutum, eiusque inventarium inspiciat et de conditione ipsius, incremento, vitiis, quibus fortasse adhuc laborat atque premitur, corrigendis, emendationibus suscipiendis ad Collegium regiminis supremi referat.

Subsectio Tertia.

De comparando Apparatu Instrumentario Obstetricibus et Chirurgis obstetricantibus necessario.

Quamquam omnes fere, quot sunt artis obstetriciae et politicae medicae scriptores, necessitatem atque usum sellarum obstetricium sumptibus publicis bene construarum vno ore et luculenter demonstrarunt atque commendarunt: tamen experientia quotidiana docet, eas in plurimis locis vel plane desiderari adhuc vel tales esse, ut ineptae prorsus sint, nec fini respondeant proposito. Ne Physici quidem atque Chirurghi omni apparatu ad artem obstetriciam exercendam necessario ubique sunt instructi, non igitur mirandum est puerperas haud raro omni destitui auxilio. Haec vero impedimenta Rei Obstetriciae bene instituendae contraria, omnium optime tolli posse mihi videntur hoc fere modo:

Cuiuslibet Obstetrici publicae constitutae et cuius Chirurgo privilegio exornato necessaria ematur ex aerario Instituti Supellex obstetricia, ipsisque tradatur tanquam Inventarium perpetuum et Rem cuius vrbi pagone, ubi artem suam exerceat, propriam, quam et ipsi et ipsorum familia

lia bene custodire et si ex negligentia forte perdatur vel corrumpatur, in integrum restituere obstetrici tenentur. Hinc quoque a Physicis interdum ista supellex inspicienda erit.

Obstetrices instrumenta tantum ad partum naturalem absoluendum necessaria obtineant: Chirurghi vero omnia, quae ad difficiliore quoque et praeternaturales partus peragendos pertinent et requiruntur. — Ad Apparatum Obstetricibus necessarium atque vtilem equidem numero 1) Sellam obstetriciam a Cel. Steinio emendatam; 2) Siphonem ex stanno confectum cum tribus cannulis, quarum altera ad iniectiones vterinas, alterae duae ad clysmata matri et recens nato iniicienda adhiberi possunt; 3) forficem ad funem umbilicalem abscindendam apicibus obtusis instruatam; 4) Instrumentum ex Resina elastica confectum lacti ex mammis educendo inseruiens, quod vulgo vocatur; (Brustflasche) 5) Compendium artis obstetriciae ad quod instituti fuerunt.

Chirurgi vero obstetricantis apparatus sequens est:

1) Forceps Leuretiana ab Ill. Starkio mutata et emendata; 2) Vectis Roonhuysianus; 3) Perforatorium Leuretianum, nec non 4) Smellianum; Peluimeter Steinii; 6) Vacus Smellianus a Leureto emendatus; 7) Catheter foemineus.

Et si idem vt supra meum fuit consilium, praeter artis obstetriciae exercitium, Chirurgum simul agere et Sectiones forenses in ipsius Circulo occurrentes perficere debeat, insuper adhuc accipiat varia instrumenta tum anatomica tum chirurgica maxime necessaria: v. c. Thecam cum scalpellis anatomicis, forfice, vossella, tubulis cet. Instrumenta Trepanationis, Amputationis, Catheteres, Acum triquetram, Conductorem Rabatonii opera Hageni Berolin. emendatum ad repositionem luxatorum membrorum vtilissimum: Sellam Ungerii in fracturis ossium adhibendam. —

Subse-

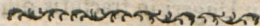
Sublectio Quarta.

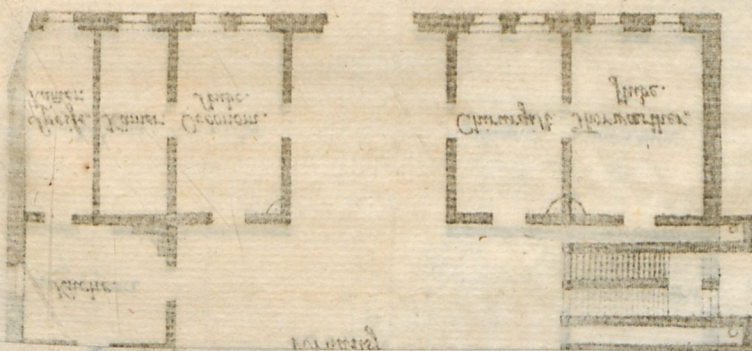
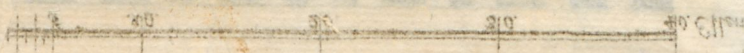
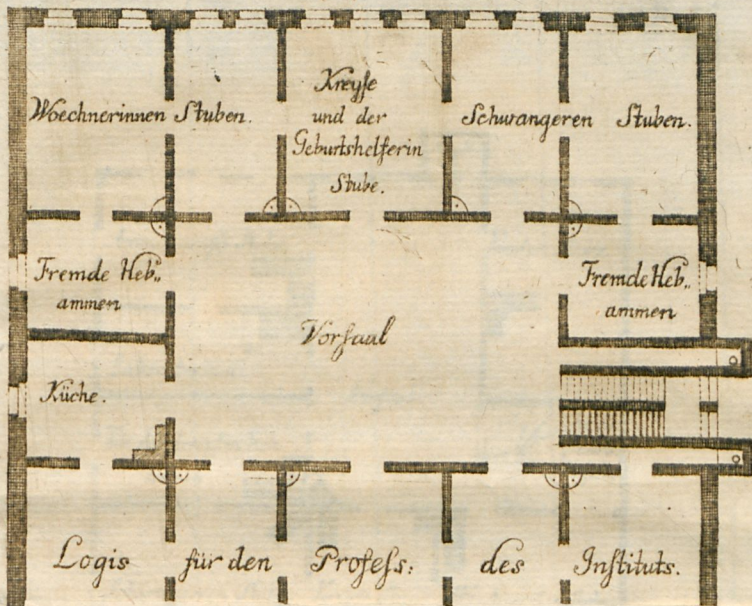
De Norma Obstetricia.

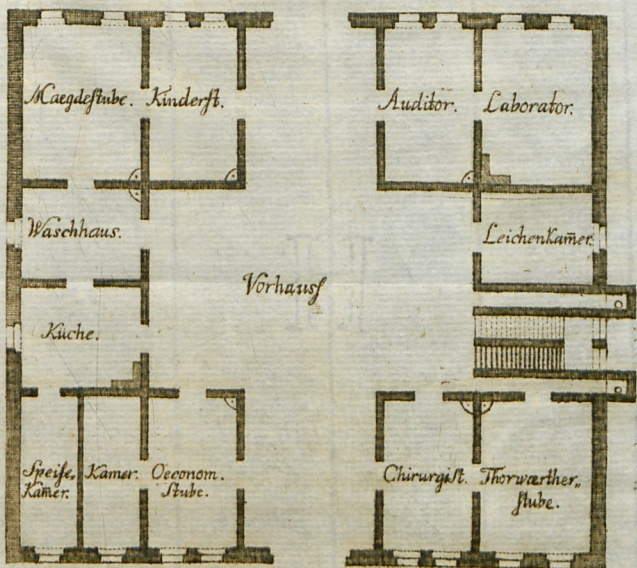
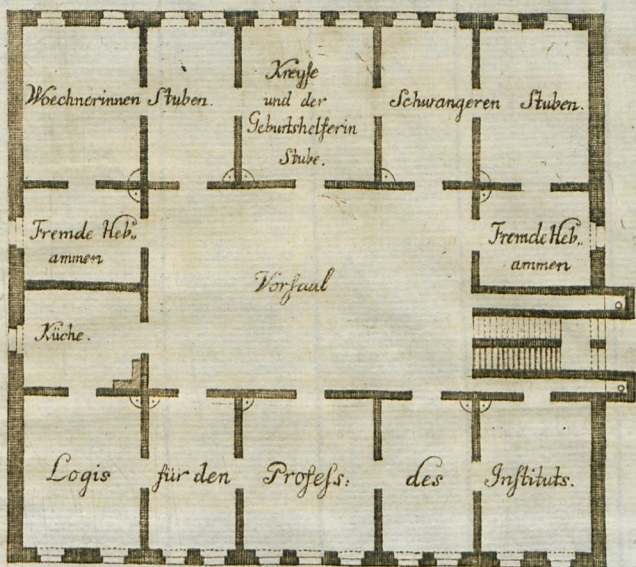
Ita equidem appello Collectionem Edictorum atque Legum a Principe latarum, in quibus varia praecipuntur ad artem obstetriciam rite docendam, recte discendam et dextere exercendam vtilissima atque efficacissima consilia. In duas partes sponte et sua quasi natura diuiditur haec collectio, quarum *Prior* illa comprehendit Edicta, quae ad studium artis obstetriciae pertinent; *Posterior*, quae exercitium ipsius spectant. Edicta prioris classis iterum sub quibusdam titulis essent digerenda atque disponenda, eo fere ordine, quo antea dedi consilia et enarraui subsidia ad Institutum artis obstetriciae aptum atque idoneum condendum adhibenda. Edicta posterioris classis in duas iterum subdiuisiones disponantur, quarum *Altera* Generalia, quae ad artis obstetriciae exercitium in vniuersum pertinent, *Altera* vero specialia comprehendit, quae ad Physicos, Chirurgos et Obstetrices attinent, in quibus istorum hominum officia enarrantur, vt quisque sciat, quid ipsi agendum omittendumue sit, et quanam operae sperare debeat praemia. —

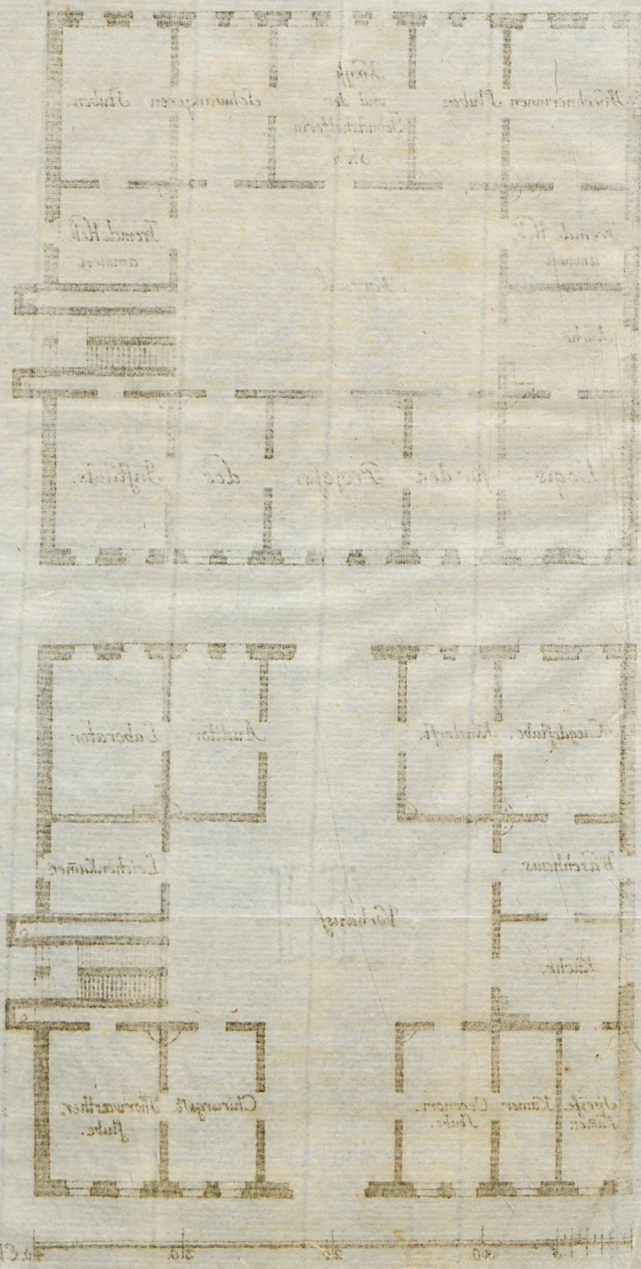
Eiusmodi vero hic delineare velle normam obstetriciam, quae vel minutissima persequeretur, superfluum plane esset labor atque inanis, quippe quae nihil aliud contineret, nisi prolata iam iam ad Rem obstetriciam emendandam consilia denuo repetita aliisque verbis expressa.

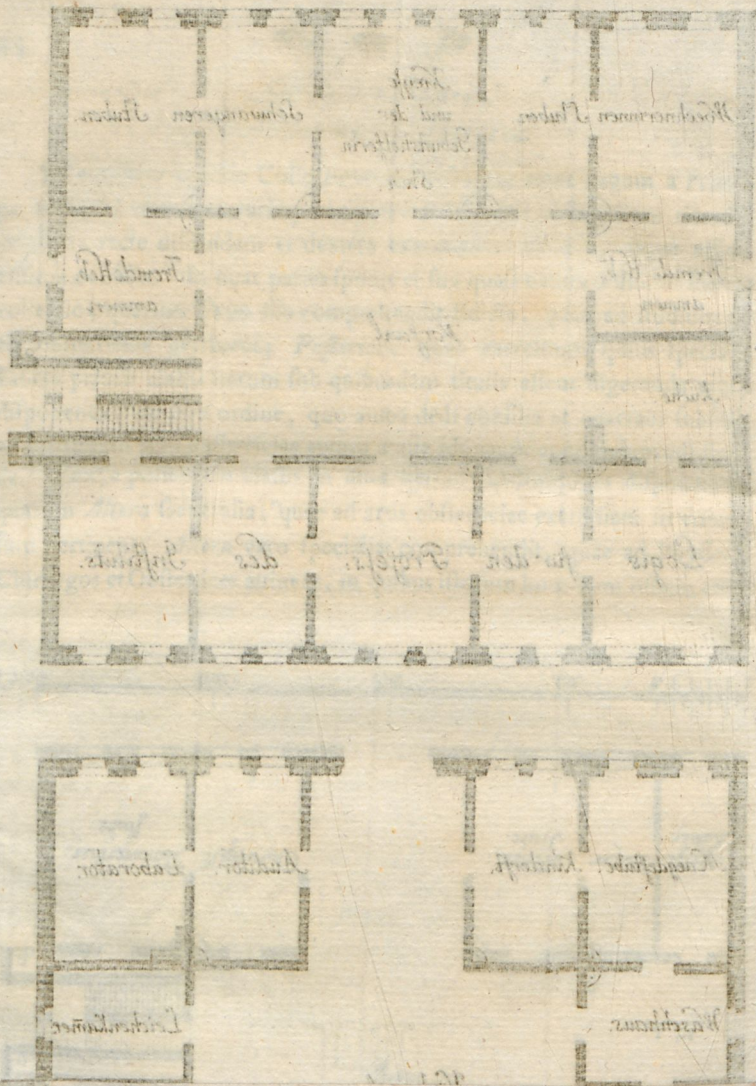
His absolutis superesset tantum, vt *Sumtuum* et *Impensarum Summam*, quam fundatio et sustentatio eiusmodi Instituti requirat, eruermus et indicaremus, unde facile optime atque certissime confici et possit et debeat. Quod vero, cum nec tempus sufficiat, nec alia negotia id permittant, pace atque venia Lectorum in aliud tempus differamus.

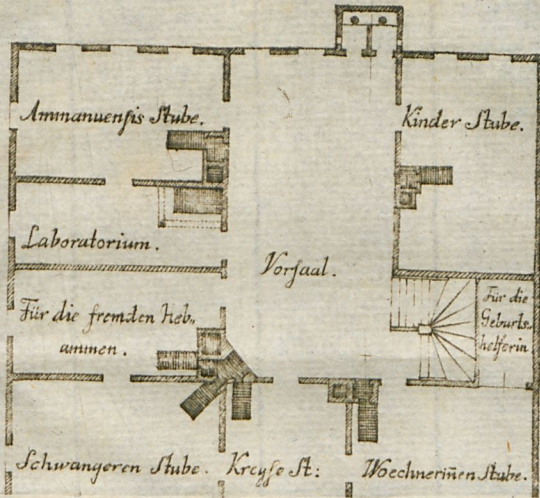

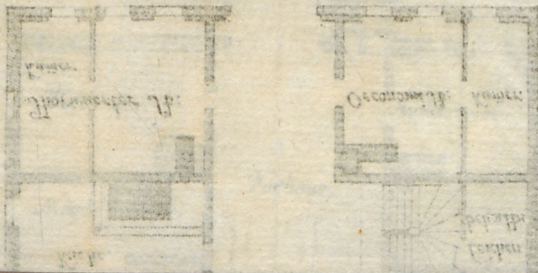

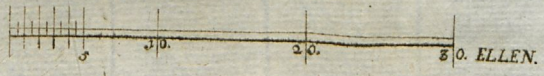
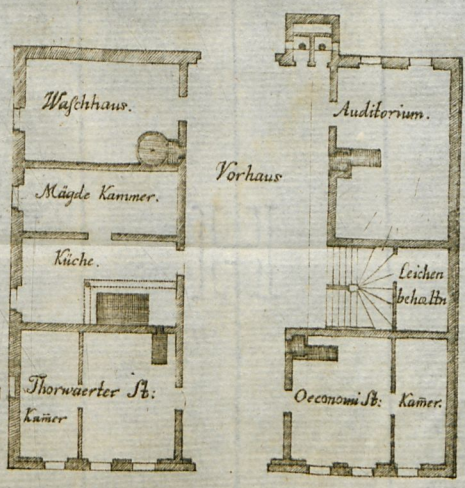
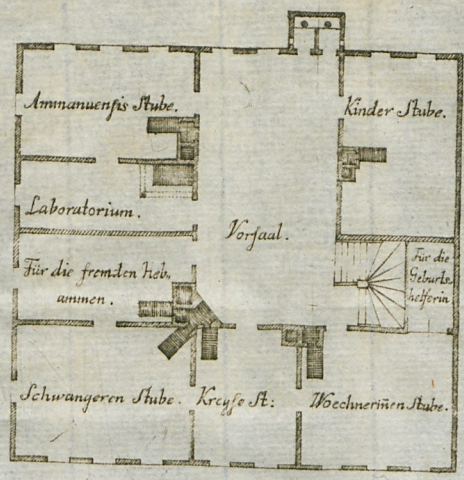

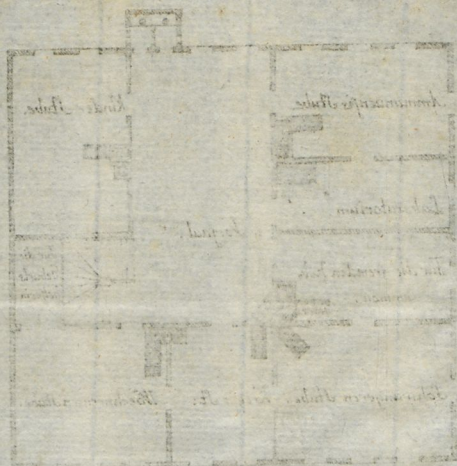
TAB. II.

2 4 6 8 10 12 14 16 18 20 22 24 26 28 30 32 34 36 38 40 42 44 46 48 50 52 54 56 58 60 62 64 66 68 70 72 74 76 78 80 82 84 86 88 90 92 94 96 98 100

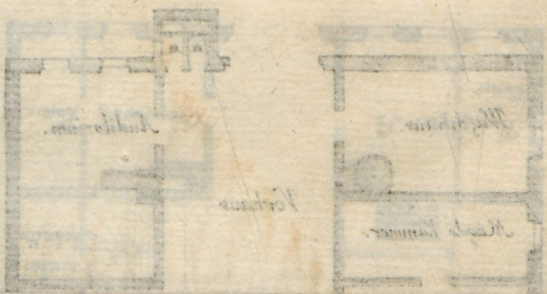
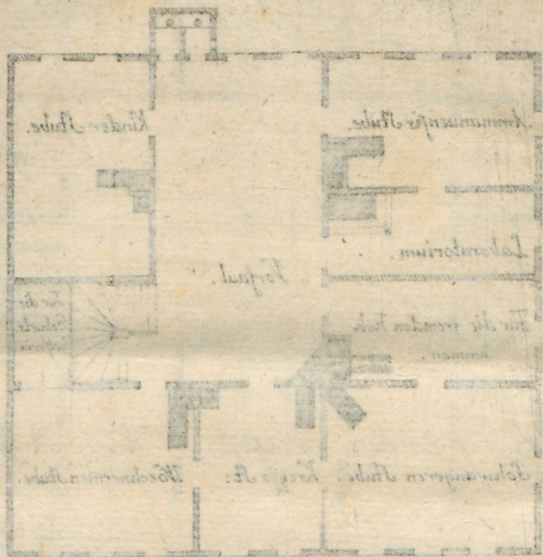

30 HLEN

TAB. II

~~Stn~~ 1092
Urn

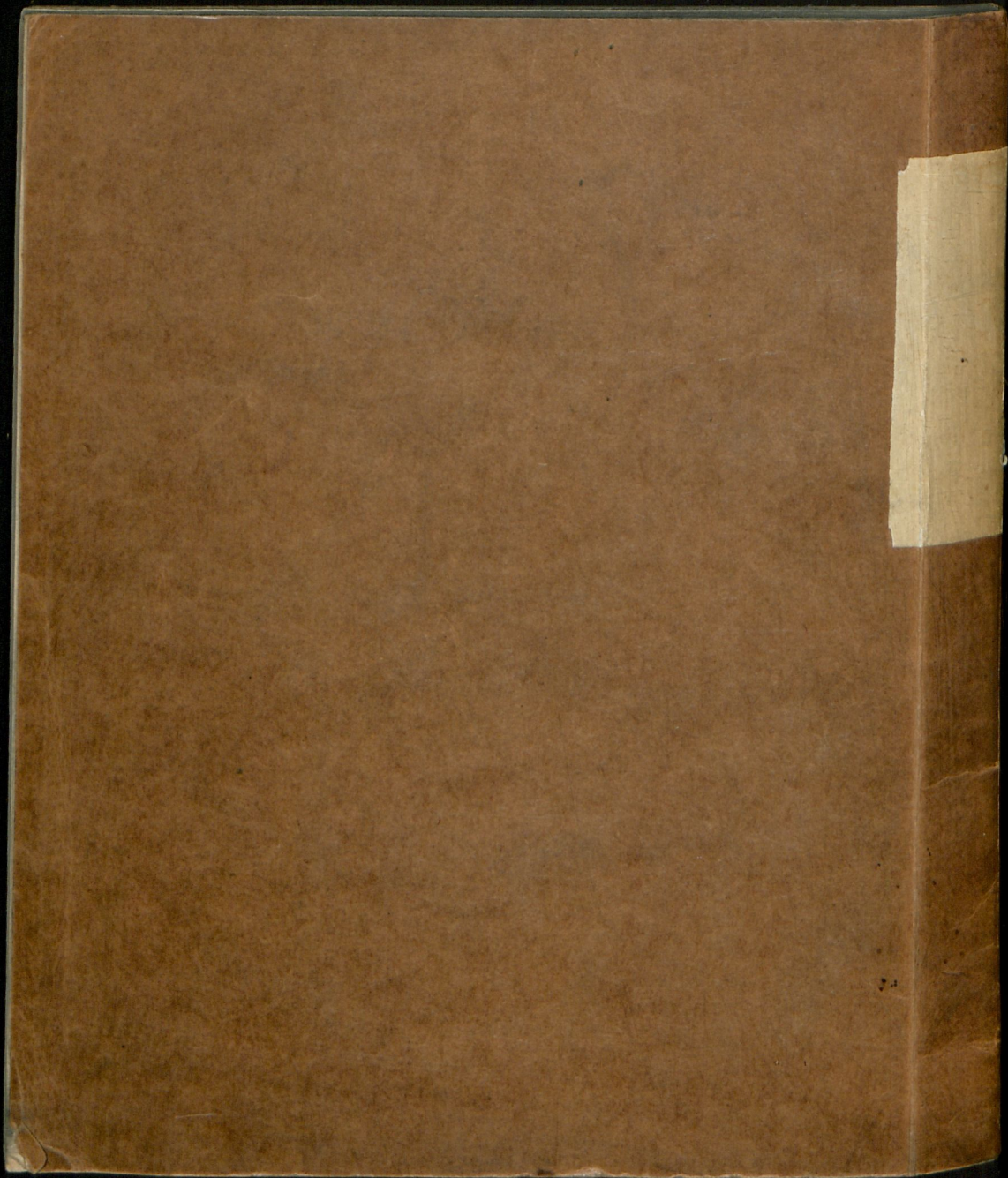
ULB Halle
006 684 394

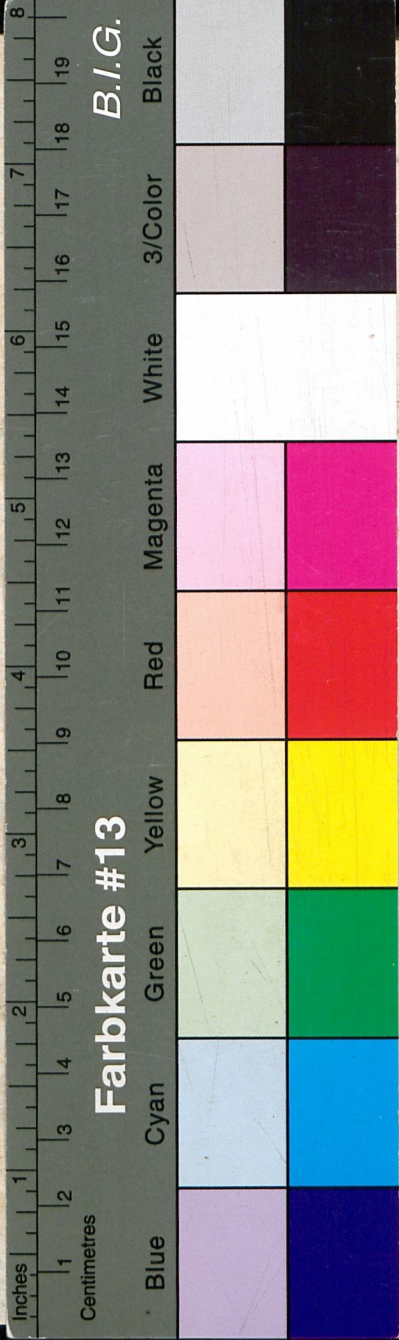
3

VD 78

Farbkarte #13

B.I.G.

DE CVRA QVA RES PVBLICA
PROSEQVI DEBEAT REM
OBSTETRICIAM

COMMENTATIONIS MEDICAE

SECT. II.

SVBSIDIA COMPLECTENS AD REM OBSTETRI-
CIAM EMENDANDAM EFFICACISSIMA

A V C T O R E

CHRISTIANO AVGVSTO LANGGVTH

PHILOSOPH. ET MEDICIN. DOCT. PROFESS. PVBL. EXTR.

ET SOCIET. OECON. ELECT. SAX. SODAL

HONORAR.

WITTEBERGAE

TYPIS DÜRRII MDCCCLXXXVIII.